

Nativisum

Een politiek-filosofische
analyse van de bevordering
van nativisme in het
visumbeleid

Student: Geert Coppes
Opleiding: Geografie, Planologie en
Milieu Begeleider: Prof. Dr. H. J. Van
Houtum

Student: Geert Coppes

Studentnummer: s1024767

Mail: geertcoppes@gmail.com

Opleiding: Geografie, Planologie en Milieu

Scriptiebegeleider: Prof. dr. H.J. van Houtum

Samenvatting

In deze scriptie wordt onderzocht of de eventuele bevordering van nativisme in het visumbeleid moreel te rechtvaardigen is. Nativisme is een complex concept waarover veel misverstanden bestaan qua definiëring. In dit onderzoek schets ik de betekenis en politieke uitwerking van nativisme, en ligt ik toe hoe het gedeeltelijk overeenkomt met andere concepten, zijnde racisme, nationalisme en populisme. Deze overeenkomstigheden zijn belangrijk, maar ik stel dat het essentieel is om juist ook de verschillen met en de correcte verbanden tussen deze concepten duidelijk te hebben om een overzichtelijker en effectiever debat te creëren. Daarnaast ligt ik toe hoe nativisme zoals gedefinieerd door Higham en Guia in de vormgeving van het visumbeleid verweven zit. In dit visumbeleid constateer ik namelijk een structurele tegenwerking van nationaliteiten die een interne minderheid vormen binnen het land in kwestie, in het geval van dit onderzoek is het Schengen-gebied genomen. Tenslotte concludeer ik dat deze bevordering van nativisme in het visumbeleid niet moreel rechtvaardig is op basis van Rawlsiaanse deontologische ethiek en utilitaristische ethiek.

Abstract

This thesis examines whether the possible promotion of nativism in visa policy is morally justifiable. Nativism is a complex concept that is often misunderstood in terms of definition. In this research I outline the meaning and political elaboration of nativism, and explain how it partly corresponds with other concepts, namely racism, nationalism and populism. These similarities are important, but I argue that it is essential to also clearly understand the differences and the correct connections between these concepts in order to create a clearer and more effective debate. In addition, I explain how nativism as defined by Higham and Guia is interwoven in the design of visa policy. In this visa policy, I notice a structural opposition of nationalities that form an internal minority within the country in question, in the case of this investigation the Schengen area has been taken. Finally, I conclude that this promotion of nativism in visa policy is not morally just on the basis of Rawlsian deontological ethics and utilitarian ethics.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Abstract.....	3
Introductie.....	6
Doel en vraagstelling.....	8
Maatschappelijke Relevantie.....	9
Wetenschappelijke relevantie.....	10
Operationalisatie.....	11
Morele rechtvaardigheid.....	11
Methode.....	13
Wat is nativisme en wat is het debat hierover?.....	16
Oorsprong nativisme.....	16
Amerika in de negentiende eeuw en de “Know-nothing party”.....	16
Twee vormen van nativisme bij de ‘Know-nothings’.....	17
Nativisme en Europa.....	18
Nativisme definiëren.....	18
In hoeverre wordt nativisme bevorderd in het visumbeleid?.....	20
Visum, Jus sanguinis en Jus soli.....	20
Immigranten die restricties ondervinden middels Visa.....	20
Aan wie worden wél Visa verleend?.....	21
Is er sprake van nativisme in het visumbeleid?.....	22
Carens en discretionaire staatscontrole over migratie.....	23
Is Nativisme te vergelijken met racisme, populisme en nationalisme?.....	26
Racisme.....	26
Nationalisme.....	28
populisme.....	30
Conclusie.....	32
Discussie/Aanbevelingen.....	36
Reflectie.....	37
Bibliografie.....	38

Introductie

The Henley & Partners Passport Index is een index die weergeeft hoeveel mobiliteit een paspoort en de daaraan gekoppelde nationaliteit genereert. Anders geformuleerd, de index geeft weer naar hoeveel landen je kan reizen wanneer je beschikt over een bepaalde nationaliteit. Deze verschillen zijn wereldwijd groot, zo betekent een paspoort met de Japanse nationaliteit dat je vrij kunt reizen naar 165 landen meer dan met een paspoort met de Afghaanse nationaliteit (Henley & Partners, 2020). Het land waar men geboren wordt is van enorm belang voor de mobiliteit van een persoon. Nationaliteiten kunnen ook later nog verkregen worden via een proces dat naturalisatie heet (Peters, 2017). Dit proces is langdurig en het verschilt per land hoe lang precies. In Nederland is dat 5 jaar (Peters, 2017).

Het is eigenlijk zo dat je met je neus in de boter valt wanneer je geboren wordt in Japan, maar ook bijvoorbeeld in Nederland, dat erg goed scoort in de index. Wanneer je geboren wordt in Afghanistan heb je pech wat transnationale mobiliteit vrijheid betreft. Een reis naar het Schengengebied vereist een visumaanvraag als je nationaliteit er een is die door de Schengenlanden binnen een bepaalde groep nationaliteiten geschaard wordt. Deze groep nationaliteiten beoordelen de Schengenlanden als nationaliteiten waarvoor een visum nodig is, zoals bij de Afghaanse nationaliteit het geval is. Deze visumaanvraag wordt vervolgens veelal afgewezen (Mau et al, 2015). Je komt het land dus niet eens binnen. Of een land bepaalde nationaliteiten vereist een visumaanvraag te doen of niet, is bepaald door de landen, staten of federaties waar het om gaat zelf, zoals dus het Schengengebied.

Een land kan als het ware een visum-vereiste lijst en een visum-vrije lijst opstellen en de verantwoordingen waarop landen verdeeld worden over deze lijsten zijn vaak onduidelijk en obscuur (Van Houtum & Van Uden, 2021). Dit visumbeleid vergroot de wereldwijde ongelijkheid op verschillende manieren. Het is namelijk vaak zo dat welvarende landen juist de armere landen verplichten tot het aanvragen van een visum en op die manier beperken in hun kansen (Wang, 2004). Deze nationaliteiten worden bestempeld als risicovol, op vaak economische- of veiligheidsgronden (Van Houtum & Van Uden, 2021). De vrijheden en (economische) voordelen van reizen met slechts beperkte restricties worden zo beperkt tot de globale welvarende landen. De manier hoe migratiebeleid momenteel is vorm gegeven wordt in meer of mindere mate beïnvloed door een concept dat we kennen als nativisme (Mudde, 2012). Nativisme is een ideologie waar de zogenoemde “native” bevolking de voorkeur krijgt over de “non-native” bevolking. Deze opvatting zal in dit onderzoek onder de loep worden genomen.

In tegenstelling tot de werkelijkheid dat landen zelf bepalen welke nationaliteiten zij Visa’s verplichten en welke niet, zijn er veel wetenschappers die pleiten voor andere manieren (Carens, 1987 ;Torpey, 1998 ;Walia, 2020). Één van de bekendste auteurs die zich afzet tegen de huidige gang van zaken is Joseph Carens. Hij schrijft in zijn beroemde uiteenzetting “The Case for Open Borders” (1987) hoe, op basis van bekende theoretici als Nozick, Rawls en de utilitaristen, het volgens hem niet te rechtvaardigen is dat staten de macht hebben om immigranten te weigeren of toe te staan, op basis van het land waar zij geboren zijn. Hij vergelijkt dit met het feodale stelsel, waar mensen bepaalde vrijheden wel of niet hadden op basis van waar maar vooral in welk gezin zij geboren werden. Zijn argument bekrachtigt Carens door het gebruik van drie politieke denkbeelden (Rawlsiaans, Nozickiaans, en utilitaristisch) die ondanks hun verschillen op dit punt volgens hem tot dezelfde conclusie komen: we zouden moeten streven naar open grenzen.

Het zetten van vraagtekens bij de autoriteit en regulatie van de staat over de mobiliteit van burgers doet ook John Torpey (1998). Hij schreef in een wetenschappelijk artikel hoe de staat het monopolie op de vrijheid van mobiliteit heeft weten te bemachtigen, op een manier zoals Marx ooit beschreef hoe kapitalisten de productiemiddelen van arbeiders afnamen en hoe Weber beschreef dat de staat het monopolie op geweld toe-eigende (Torpey, 1998). Hij geeft aan hoe een grote rol is weggelegd voor de documenten waar een alsmaar zwaarder gewicht aan wordt gehangen, de ID-kaarten en paspoorten.

Zoals uit de Henley & Partners index blijkt leveren bepaalde paspoorten namelijk veel voordelen en vrijheden op, en dat resulteert in dat er tegenwoordig zelfs een winstgevende (en moreel verwerpelijke) handel is ontstaan in nationaliteiten (Van Houtum & Van Uden, 2021). Ik zeg hier moreel verwerpelijk omdat het toch naar mijn mening contra-intuïtief lijkt om iets fundamenteels als vrijheid van mobiliteit te verdelen via geld, dat nogal ongelijk verdeeld is over de wereld.

Open grenzen. Dat is de oplossing waar de eerder genoemde Joseph Carens mee komt. Hospers stelt in zijn libertaire argument tegen open grenzen (1998) daarentegen dat niet iedereen zomaar moet kunnen gaan, staan en vestigen waar men wilt, maar dat er voorwaarden moeten zijn aan welke voldaan moet worden om bepaalde gebieden te betreden. Hierop voortbouwend kun je je afvragen wie dan die voorwaarden bepaalt. Mogen de burgers van een land bepalen wat de voorwaarden zijn om dat land te betreden? Of is het de staat die mag bepalen op welke gronden mensen geweigerd of toegelaten worden aan de grens, hoewel denkers als Torpey en Carens argumenteren dat deze macht hier niet thuis hoort. In de huidige vormgeving van het visumbeleid is dit wel het geval, tot op zekere hoogte. De staten van de wereld hebben zelf lijsten opgesteld waarin landen Visa-verplicht worden benoemd en andere landen niet. Dit is in het voordeel van de welvarende landen die over meer vrijheid beschikken dan arme landen door de manier waarop deze lijsten zijn opgesteld (Henley & Partners, 2020). Nativisme wordt gezien als een drijfveer voor dit beleid; mensen zijn bang dat buitenlanders hun banen, woningen en privileges afpakken. Ze zijn bang dat het land te vol komt te zitten, of vinden dat de nationale cultuur bedreigd wordt door de komst van buitenlanders (Schrag, 2010). Dit wordt dan vertaald naar een wering van buitenlanders.

Deze tegenwerking ten opzichte van buitenlanders, of ‘non-natives’ is een essentieel onderdeel van nativisme, zoals verder in deze scriptie zal worden toegelicht. In deze introductie heb ik kort geschetst hoe de vormgeving van het visumbeleid morele vragen oproept en dat verschillende wetenschappers verschillend denken over hoe dit beleid behoort te worden vormgegeven. In dit onderzoek zal het concept nativisme, dat beschouwd wordt als iets negatiefs (Bosniak, 1994), uitgelegd worden. Er wordt onderzocht of via de huidige vormgeving van het visumbeleid nativisme wordt bevorderd en het concept zal worden vergeleken met andere aangrenzende en vergelijkbare concepten. In de conclusie zal ik een oordeel vellen over de morele rechtvaardigheid van de onderzochte bevordering van nativisme in het visumbeleid..

Doel en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is een analyse te maken van het concept nativisme in relatie tot het visumbeleid. Dit concept wordt uitgelegd aan de hand van verschillende wetenschappers die in het onderzoeksveld van nativisme schrijven. Er worden verschillende definities beschreven en tegen elkaar afgewogen om zo tot de meest bruikbare definitie te komen. Hierbij wordt gekeken naar wat de politieke werking van nativisme is en hoe het concept is ontstaan. Ook zal gekeken worden waarom nativisme relevant is wanneer gesproken wordt over immigratiebeleid en visumbeleid en het debat over de vormgeving van dien. Daarnaast is het voor een goede analyse belangrijk om te kijken wat de uitwerking van nativisme is in het visumbeleid en of er daadwerkelijk sprake is van een bevordering van nativisme in dit beleid. Ook zal een vergelijking worden getrokken tussen nativisme en andere ismen die aan nativisme gerelateerd zijn en vaak verward worden of waartussen verkeerde verbanden worden gelegd. In deze scriptie wordt nativisme dan vergeleken met racisme, nationalisme en populisme. Uiteindelijk zal zo een overzichtelijke uiteenzetting ontstaan van het concept nativisme, en de bevordering van dien in het visumbeleid. Dit zal vervolgens getoetst worden op morele rechtvaardigheid. Aan de hand van de doelstelling is tot de volgende hoofdvraag gekomen: *Hoe moreel rechtvaardig is de bevordering van nativisme in het visumbeleid?*

Deze hoofdvraag wordt behandeld aan de hand van de volgende 3 deelvragen.

- *Wat is nativisme en wat is het debat hierover?*
- *In hoeverre wordt nativisme bevorderd in het visumbeleid?*
- *Is nativisme te vergelijken met racisme, populisme en nationalisme?*

Maatschappelijke Relevantie

Er is de afgelopen jaren een aanhoudelijk publiek debat in de media rondom het onderwerp migratie. Daarnaast leven we in een tijd waarin men zich steeds bewuster wordt van vormen van al dan niet geïnstitutionaliseerd racisme, en waarin rechts-extremistische en populistische politieke partijen een xenofobisch geluid laten horen in de media, dat op veel plekken wordt gehoord en gereproduceerd (Witteveen, 2017). Een onderzoek naar de bevordering van nativisme in migratiebeleid is daarom juist in deze tijd maatschappelijk relevant, want nativisme impliceert een negatief sentiment tegenover hen die van buiten af komen, zij die ‘non-native’ zijn, en dat sluit naadloos aan bij dit anti-immigratie discours. Vrijwel elke politieke partij heeft in zijn partijprogramma iets te zeggen over migratie en heeft ideeën over hoe het visumbeleid vorm zou moeten worden gegeven. Het is belangrijk dat burgers weten wat het visumbeleid inhoudt omdat elke burger beïnvloed wordt door de gevolgen van dit beleid. Deze kennis kan een burger helpen zijn mening te vormen in het debat over immigratie en dit kan hij of zij meenemen naar het stemlokaal. Bovendien kan kennis over het visumbeleid en de bevordering van nativisme een trigger zijn om een verandering teweeg te willen brengen en zo burgerparticipatie stimuleren. Daarnaast is het belangrijk dat kiezers weten waarom het beleid er zo uit ziet zoals het er uit ziet en wat voor principes, concepten, ideeën en gedachtegangen de basis voor het migratie- en grensbeleid vormen. Het visumbeleid heeft namelijk verstrekkende gevolgen voor alle mensen en is de basis voor een ongelijke verdeling van mobiliteitsmogelijkheden. Kennis over of deze ongelijkheid moreel te rechtvaardigen is, is van groot maatschappelijk belang met het oog op het zo rechtvaardig mogelijk inrichten van onze samenleving.

Kennis over wat nativisme inhoudt en hoe, en in hoeverre, het verweven is in het visumbeleid kan een discussie over de basis van dit beleid tot stand brengen. Bovendien is het in het publieke debat over migratie zinvol om goed duidelijk te hebben wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen concepten als nativisme, racisme, nationalisme en populisme en hoe deze concepten zich tot elkaar verhouden. Dit zorgt voor een overzichtelijker en universeler debat en kan misverstanden voorkomen. Het gebeurt namelijk regelmatig dat hier in de academische literatuur al verwarringen en fouten in worden gemaakt (Lippard, 2011). Dit kan ervoor zorgen dat ook in de maatschappij onduidelijkheid en Daarnaast heeft dit onderzoek een normatieve insteek. Er wordt stilgestaan bij wat nou eigenlijk de norm is op basis waarvan wij met zijn allen de internationale mobiliteit bepalen en ik denk dat alleen het nadenken over die normativiteit al intrinsieke maatschappelijke waarde heeft. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid dat door het stilstaan bij de huidige normativiteit, aanzet wordt gegeven om te komen tot nieuwe, andere en misschien wel betere normen.

Nativisme is in mijn beleving een onderwerp dat onderbelicht wordt in de discussie over internationale ongelijkheid met betrekking tot migratie. Ik zie mezelf als iemand die redelijk betrokken is in vraagstukken over ongelijkheid en migratie, maar voorafgaand aan dit onderzoek wist ik nog nauwelijks wat nativisme inhield, laat staan wat het betekent voor het visumbeleid. Dit onderzoek vult in mijn ogen dan ook een hiaat in maatschappelijke kennis.

Wetenschappelijke relevantie

Er zijn veel auteurs die hebben geschreven over visumbeleid en de gevolgen hiervan voor mensen, anti-immigratie sentiment, nativisme en het weerklinken van nativistische geluiden in de politiek. Laat ik om te beginnen een overzicht geven van onderzoeken en artikelen binnen dit onderzoeksgebied die al bestaan en die ik heb geraadpleegd voor deze scriptie. Om te beginnen, één van de eerste en bovendien meest bekende en vaak geciteerde stukken is het boek van John Higham, *Strangers in the land: patterns of American nativism* (1955). Higham formuleert een definitie van nativisme geïnspireerd op zijn onderzoek naar nativisme in Amerika in de 19e eeuw (ik zal in het eerste hoofdstuk van dit onderzoek ook uitwijden over deze periode). Hij benadrukt in zijn definitie de nadruk op het onderscheid tussen 'native' en 'non-native' wanneer er gesproken wordt over nativisme. Na Higham zijn er veel onderzoekers op het gebied van nativisme geweest die Higham's definitie hebben aangepast, waarvan ik er een aantal zal noemen. Zoals Lippard uitlegt, heeft onder andere deze onenigheid over de definiëring van nativisme gezorgd voor onduidelijkheid over de betekenis van het concept (Lippard, 2011). Auteurs die een versie van een op Higham gebaseerde formulering van nativisme opstellen zijn o.a.: (Lorde, 1992) (Mudde, 2012) (Guia, 2016) (Hüber et al, 2008) (Betz, 2017). Nativisme heeft een negatieve lading en partijen die nativisme in de praktijk brengen ontkennen over het algemeen dat dit het geval is en scharen het onder een andere noemer; er wordt zelfs gesteld dat elke vorm van nativisme onwenselijk is (Bosniak, 1994).

Onderzoeken en artikelen die vraagtekens zetten bij de huidige vormgeving van het visumbeleid en/of de gevolgen van dit beleid beschrijven zijn er ook meerdere (Van Houtum & Van Uden, 2021) (Wang, 2004) (Mau et al, 2015). Het zijn dit soort bronnen die me geholpen hebben te begrijpen hoe het visumbeleid in elkaar steekt. Wat deze scriptie toe zal voegen is een directe koppeling tussen nativisme en de vormgeving van het visumbeleid. Die ontbreekt namelijk in de literatuur voor zover bij mij bekend. Het artikel dat wat mij betreft nog het meest in de buurt komt is dat van Guia (Guia, 2016). Zij beschrijft namelijk wél dat het opleggen van immigratie restricties ten opzichte van minderheidsgroepen nativistisch is. Haar artikel is echter kort en dit is maar een klein stuk uit haar verhaal. Bovendien heeft zij het enkel over restricties en niet over het volledige visumbeleid. In deze scriptie zal ik uitgebreid onderzoeken of nativisme in het visumbeleid verweven zit en zo dit hiaat aan kennis proberen op te vullen. Daarnaast zal ik een moreel oordeel vellen, over niet alleen nativisme, zoals Bosniak dat al doet (Bosniak, 1994), maar over de eventuele bevordering van nativisme in het visumbeleid. Mijn doel is ambitieuzer. Ik probeer dus op een normatieve manier te kijken naar het visumbeleid.

In het onderzoeksveld waar nativisme zich bevindt heerst veel verwarring over terminologie (Lippard, 2011). Er zijn veel termen te bedenken die aangehaald kunnen worden met betrekking tot anti-immigratie sentiment, te denken aan onder andere racisme, nationalisme en populisme. Het precieze onderscheid tussen deze termen is soms onduidelijk, terwijl juist de correcte toepassing van de juiste analyse-instrumenten kan leiden tot een overzichtelijker debat (Kesic & Duyvendak, 2019). Bovendien lijkt nativisme ondervertegenwoordigd in de academische literatuur ten opzichte van bijvoorbeeld racisme en nationalisme. Met mijn scriptie wil ik laten zien dat nativisme een zeer relevant concept en toepasbaar analyse-instrument is met betrekking tot onderzoek over immigratie en anti-immigratie sentiment. Daarnaast draagt deze scriptie bij aan het verduidelijken van de inhoud en de werking van nativisme. Ook zal deze scriptie er voor kunnen zorgen dat het onderscheid en de verbanden tussen nativisme en racisme, nationalisme en populisme duidelijker wordt. Zo kunnen fouten en verwarringen tussen deze termen voorkomen worden, zoals Guia bijvoorbeeld in mijn optiek terecht constateert in Mudde's werk (Guia, 2016) (Mudde, 2012).

Operationalisatie

Morele rechtvaardigheid

De hoofdvraag van het onderzoek luidt zoals benoemd als volgt: *Hoe moreel rechtvaardig is de bevordering van nativisme in het visumbeleid?* Wat nativisme, de bevordering van dien, en visumbeleid inhoudt zal uitgebreid behandeld worden aan de hand van de drie deelvragen. Aan het einde van het onderzoek zal in de conclusie een oordeel worden geveld over hoe moreel rechtvaardig dit alles is. Het is hierom van belang dat voorafgaand duidelijk is wat ik versta onder moreel rechtvaardig. Ik heb ervoor gekozen om dit los in deze operationalisatie toe te lichten omdat het in mijn optiek te veel informatie is om het als deelonderwerp neer te zetten in de methodologie.

We spreken dus over moraliteit en rechtvaardigheid. Wanneer is iets op moreel gebied rechtvaardig? Er bestaan drie hoofdstromingen die worden gezien als de algemeen erkende theorieën over morele rechtvaardigheid. Dit zijn respectievelijk de volgende drie: consequentialisme, deontologie en deugdethiek. Ik zal in het kort deze drie stromingen toelichten, uitleggen welke ik sterk en minder sterk acht in de politieke theorie, en mijn interpretatie van morele rechtvaardigheid geven.

Consequentialisten geloven dat moreel rechtvaardig handelen bepaald wordt door de resultaten van een handeling. De meest gebruikte vorm van consequentialisme is utilitarisme, zoals geformuleerd door o.a. John Stuart Mill (1863) en Jeremy Bentham. De strekking van utilitarisme is een maximalisatie van utiliteit (ofwel nut) (Mill, 1863). Over de definitie van utiliteit zijn utilitaristen het onderling oneens maar vaak wordt de volgende stelregel gebruikt als doelstelling: *The greatest happiness for the greatest number of people*. Hedendaagse utilitaristen zijn bijvoorbeeld Peter Singer en David Pearce. Mill maakt onderscheid tussen verschillende vormen van geluk in zijn formulering van utilitarisme. Zo wegen vormen van geluk vanuit rationaliteit en lange termijn verlangens zwaarder.

Deontologen worden ook wel plichtethici genoemd. Of een handeling moreel is gaat in tegenstelling tot bij het consequentialisme over de aard van de handeling en dus niet over de resultaten. Deontologie gaat over wat intrinsiek goed is (Wissenburg, 2021). De bekendste vertegenwoordiger en tevens de persoon die wordt gezien als bedenker van deontologische ethiek is Immanuel Kant. Hij formuleerde een categorisch imperatief. Dit is een regel waar men zich bij elke handeling aan dient te houden om ethisch te handelen. Hedendaagse vormen van deontologie zijn vaak gebaseerd op rechten, zoals bij Nozick en Rawls. Rawls zijn uiteenzetting over rechtvaardigheid in zijn boek *A theory of Justice* (1971) is een van de meest toonaangevende theorieën in het politieke denken en wordt nog steeds regelmatig aangehaald in het politieke debat (Van Leeuwen, 2021). Rawls formuleert via een gedachte-experiment zijn principes van rechtvaardigheid. Bij het experiment vraagt Rawls om vanachter een *veil of ignorance* de samenleving te construeren. The veil of ignorance, wat sluier van onwetendheid betekent, garandeert dat men bij de inrichting van de samenleving en de keuze voor principes van rechtvaardigheid niet bevoordeeld of benadeeld wordt als gevolg van natuurlijke kans of van onvoorziene sociale omstandigheden (Rawls, 1999). Ik zal de principes hieronder neerzetten, deze zullen weer aan bod komen in de conclusie.

1. Each person is to have an equal right to the most extensive total system of equal basic liberties compatible with a similar system of liberty for all (The principle of equal liberty).

2. Social and economic inequalities are to be arranged so that they are both

a. to the greatest benefit of the least advantaged (the difference principle), consistent with the just savings principle, and;

b. attached to offices and positions open to all under conditions of fair equality of opportunity (principle of fair equality of opportunity) (Rawls, 1999).

De deugdethiek is de derde en laatste morele stroming die ik behandel. Het is een vorm van ethiek die in de geschiedenis vaak samen is gegaan met religieuze levensbeschouwingen (Wissenburg, 2021). Bij de deugdethiek is niet de handeling zelf of het resultaat van dien, maar het doel dat men probeert te bereiken bepalend voor het moreel rechtvaardig zijn van een handeling. De grondlegger en bekendste vertegenwoordiger van de deugdethiek is Aristoteles. Moreel handelen volgens Aristoteles is handelen in overeenstemming met de deugd (Wissenburg, 2021). Een deugd is volgens Aristoteles een combinatie van menselijke intellectuele zuivere rede en aardse verlangens. Een deugd is vaak het midden tussen twee extremen en waar dit midden precies ligt is afhankelijk van de persoon in kwestie.

De deugdethiek is vaak afwezig geweest in het politieke debat en dat is niet zonder reden; de deugdethiek is namelijk erg persoonsgebonden en vaak verbonden met religie (Wissenburg, 2021). Dit maakt het lastig toe te passen in de politiek. Ik zal in mijn beantwoording van de hoofdvraag in overeenstemming hiermee, een moreel oordeel vellen met betrekking tot nativisme en het visumbeleid vanuit het utilitarisme en de deontologie. Ik vind zelf deontologie, en dan in het specifiek Rawls' formulering van een rechtvaardige samenleving, sterker dan het utilitarisme. Het utilitarisme dreigt namelijk een politiek van de meerderheid te zijn, waarbij de minderheid constant het onderspit delft. Bovendien veronderstelt het utilitarisme dat zaken als welvaart, geluk of utiliteit meetbaar zijn, en dat is volgens mij slechts gedeeltelijk waar. Daarnaast is het lastig onderscheid te maken tussen vormen van geluk of welvaart en kom je zo uit op lastige dilemma's. Carens formuleert hiervan een interessante. Hij vraagt zich af of je het geluk van een sadist weg zou mogen strepen tegenover de pijn van diens slachtoffer (Carens, 1987).

Dit zijn precies het soort twijfels dat mij doet neigen afstand te nemen van ethiek op basis van gevolgen, en duwt richting de deontologische moraliteit. Ook Rawls constateert deze 'problemen' bij het utilitarisme. Volgens Rawls bezit elke persoon een onschendbaarheid gebaseerd op rechtvaardigheid die zelfs door de welvaart van de samenleving als geheel niet overschreden kan worden (Rawls, 1999). Vanwege deze manier van rechten en vrijheden toekennen aan een ieder ongeacht of zij behoren tot een meerderheid of minderheid is dit Rawlsiaans gedachtegoed inclusiever dan het utilitarisme en heeft het mijn voorkeur. Desalniettemin is utilitarisme een veel voorkomende en praktische vorm van moraliteit die door veel wetenschappers toegepast wordt. Ik zal daarom in mijn conclusie ook vanuit utilitaristisch perspectief reflecteren op de bevordering van nativisme in het visumbeleid. Aan het einde van deze scriptie zal ik dus redelijk beknopt op basis van utilitaristische en deontologische (met name Rawlsiaanse) beschouwingen van morele rechtvaardigheid beoordelen hoe moreel rechtvaardig de eventuele bevordering van nativisme in het visumbeleid is.

Methode

Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek is kwalitatief van aard en bestaat uit een literatuurstudie. De opzet van het onderzoek is opgesteld aan de hand van het boek *designing a research project* (2010) van Piet Verschuren en Hans Doorewaard. Zij maken een onderscheid tussen twee fasen met betrekking tot de opzet van een onderzoek. De eerste fase van het onderzoek is ‘the conceptual design’. In deze fase wordt duidelijk wat precies het object van onderzoek is en worden doelen en vraagstellingen van het onderzoek opgesteld (Verschuren & Doorewaard, 2010). De tweede fase in een onderzoek wordt de ‘technical research design’ genoemd en in deze fase gaat het om hoe de doelen die gezet zijn in de eerste fase gerealiseerd kunnen worden. In dit hoofdstuk zal stapsgewijs doorgenomen worden welke stappen gezet zijn in het onderzoeksproces en waarom.

Het proces begint met het bepalen van een onderzoeksgebied. Binnen het onderwerp ‘De Visa-wereldkaart werd mijn aandacht al gauw getrokken naar de normatieve kant van het debat. Via tips van mijn begeleider kwam ik uit op de website *Open Borders: The Case* waar literatuurstukken te vinden zijn die vraagtekens zetten bij de regulering van internationale migratie of juist literatuur die staatscontrole over migratie verdedigt of legitimeert. Mijn eerste onderzoeksobject was hierop gebaseerd. Ik wilde onderzoek doen naar open grenzen. Na verder inlezen en overleg met mijn begeleider kwam ik tot de conclusie dat dit onderwerp te breed was en bovendien zijn er al veel ethische uiteenzettingen geschreven hierover. Een concept dat veel terugkomt in literatuur over de normatieve kant van het visumbeleid en bovendien naar mijn mening erg actueel is, is nativisme. Dit is een onderwerp waar begeleider Henk Van Houtum ook interesse voor heeft, en op advies van hem ben ik me volledig in de literatuur over nativisme in relatie tot migratiebeleid gaan storten.

De formulering van een doelstelling en vraagstelling zijn onderdeel van de eerste fase van onderzoek (Verschuren & Doorewaard, 2010). De doelstelling in dit onderzoek is als volgt geformuleerd: Het doel van dit onderzoek is om te komen tot een complete analyse van het concept nativisme in relatie tot het visumbeleid. De vraagstelling behoort logischerwijs te volgen uit de doelstelling en beantwoording van deze vragen zou moeten voldoen om de doelstelling te realiseren (Verschuren & Doorewaard, 2010). De vraagstelling is meerdere keren bijgeschaafd. Uiteindelijk ben ik gekomen tot de volgende hoofdvraag: *Hoe moreel rechtvaardig is de bevordering van nativisme in het Visumbeleid?*

Er is bewust gekozen voor een ethische vraagstelling om dicht te blijven bij de normatieve kant van het onderwerp. De Hoofdvraag wordt, zoals in de doel- en vraagstelling vermeld, aan de hand van een drietal complementaire deelvragen beantwoord. Deze zijn als volgt:

- *Wat is nativisme en wat is het debat hierover?*
- *In hoeverre wordt nativisme bevordert in het Visumbeleid?*
- *Is nativisme te vergelijken met racisme, populisme en nationalisme?*

Hand in hand met de formulering van de onderzoeksvraag is gewerkt aan een introductie die fungeert als een theoretisch framework. Voor het opstellen van de introductie heb ik een aantal papers, boekhoofdstukken en andere teksten gelezen met een nog redelijk brede oriëntatie om vervolgens meer toe te spitsen richting het onderwerp van dit onderzoek; nativisme. Dit is in overeenstemming met hoe Verschuren & Doorewaard de functie en inhoud van een introductie beschrijven (Verschuren & Doorewaard, 2010) Eigenlijk is het eerste stuk waar ik op stuitte en ook het stuk dat me interesseerde voor de ‘open grenzen’ casus, *The Case for Open Borders* van Joseph Carens geweest (Carens, 1987). Dit stuk is tevens opgenomen in het boek *Ethics of Immigration* (2013) van Joseph Carens. Het boek heb ik aangeschaft en heeft meermaals voor inspiratie en kadering gezorgd gedurende het onderzoek. Behalve Carens heb ik ook tegenstanders van open borders gelezen om de introductie op te stellen, waarvan de belangrijkste John Hospers (Hospers, 1998), en andere schrijvers die hun twijfels hebben bij staatscontrole over migratie zoals Torpey (Torpey, 1998). Verder heb ik

me verdiept in het concept nativisme zelf en een aantal toonaangevende schrijvers en artikelen die zich met nativisme hebben bezig gehouden (Higham, 1955) (Mudde, 2012) (Walia, 2020). Om tot een goede introductie te komen die als een theoretische basis staat voor het onderzoek achtte ik het nodig me in te lezen in de vormgeving van het visumbeleid en wat voor ethische vragen wetenschappers stellen bij dit beleid. Hiervoor heb ik The Henley & Partner Passport Index geraadpleegd. Daarnaast heb ik een aantal papers en onderzoeken gelezen die gaan over de vormgeving van het visumbeleid en de moraliteit van deze vormgeving (Van Houtum & Van Uden, 2021) (Wang, 2004) (Mau et al, 2015). De introductie functioneert als een inleiding in het debat over visumbeleid en een aantal theorieën in het onderzoeksgebied.

De tweede fase van het onderzoek, 'the technical research design', bestaat uit het hoe, waar en wanneer het onderzoek wordt gedaan (Verschuren & Doorewaard, 2010). Dit onderzoek is kwalitatief van aard en heeft als doel een gedetailleerd inzicht te geven in een concept, zijnde nativisme in relatie tot het visumbeleid. Om dat doel te bereiken zal gebruik worden gemaakt van onderzoek, kennis en inzichten die geproduceerd zijn door anderen. De dataverzameling bestaat dus nagenoeg volledig uit het analyseren van literatuur. Deze literatuur is onder andere aangereikt door de scriptiebegeleider (Henk van Houtum) die een redelijk uitgebreide lijst met eventueel bruikbare literatuur heeft gedeeld. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de digitale bibliotheek van de Radboud Universiteit en van zoekmachines zoals Google Scholar. Veel van de bruikbare literatuur ben ik tegengekomen via de referentielijsten van gelezen stukken. Naarmate er meer stukken gelezen werden, stuitte ik dus op meer andere papers, onderzoeken en boeken die gebruikt konden worden.

Wat betreft de planning van de uitvoering van het onderzoek is er schematisch maar ook met ruimte voor wijzigingen te werk gegaan. De deadline voor het concept staat op 10 juni. Midden-februari is begonnen met de eerste stappen in het proces van deze scriptie, zoals nadenken over het onderwerp en wat eerste inlezing doen. Dat betekent dat de totale periode waarin het onderzoek plaatsvindt net iets minder dan 4 maanden beslaat. Gedurende deze periode zijn er telkens meetings geweest met de scriptiebegeleider en de medestudenten die dezelfde begeleider voor hun scriptie hebben. Voor deze meetings zijn door de begeleider of door mij doelen gesteld wat betreft de voortgang van het onderzoek. Op deze manier is getracht om het werk zo goed mogelijk te verdelen om op die manier de werkdruk enigszins beperkt te houden over deze periode. Naast mijn scriptie volgde ik namelijk twee andere cursussen in de afgelopen periode. De begeleider heeft meermaals feedback op het werk gegeven, en ook is er door medestudenten een aantal keer feedback gegeven. Deze feedback is telkens in acht genomen en heeft op meerdere momenten in het proces geleid tot aanpassingen en herzieningen.

Volgens Verschuren & Doorewaard is onderzoek een iteratief proces (Verschuren & Doorewaard, 2010). In dit onderzoek is dat tot uiting gekomen in een constante heroverweging en eventuele aanpassing van uitwerkingen, vraagstellingen en methoden. Er is vaak teruggekomen op eerder geschreven stukken en onder andere de vraagstelling en methodologie zijn gaandeweg in het onderzoek een aantal keer aangepast. Dit geldt ook voor de beantwoording van de deelvragen. Met enige regelmaat zorgde literatuur die later in het proces pas gevonden werd dat er wijzigingen gemaakt werden in eerdere hoofdstukken.

Voor de beantwoording van de hoofdvraag is het naast het vergaren van informatie over visumbeleid en nativisme, van essentieel belang om duidelijk te maken wat ik versta onder moreel rechtvaardig. Dit heb ik gedaan in de operationalisatie. In de operationalisatie leg ik kort de drie hoofdstromingen van ethiek uit en licht ik toe waarom mijn indicatoren voor morele rechtvaardigheid utilitaristische en deontologische ethiek zijn. Deugdethiek laat ik hierbij bewust weg omdat ik tijdens de cursus Politics, ethics and practice heb geleerd dat deze vorm van morele rechtvaardigheid op het politieke toneel vaak onpraktisch is en niet tot constructieve besluiten leidt (Wissensburg, 2021). Gelijktijdig met het schrijven van mijn scriptie heb ik behalve Politics, ethics & practice ook de cursus Hedendaagse politieke filosofie gevolgd en dit heeft mij geholpen met de toelichting van met name Rawls zijn deontologie en de toepassing daarvan in de conclusie. Er is bewust de keuze gemaakt om zowel vanuit het utilitarisme als vanuit de deontologie een moreel oordeel te vellen, omdat beide stromingen

normaliter vaak haaks tegenover elkaar staan. Door ze toch allebei toe te passen wordt het resultaat van mijn scriptie bekrachtigd.

Wat is nativisme en wat is het debat hierover?

Om te begrijpen wat het concept nativisme is en wat het betekent in het hedendaagse debat over (im)migratie is het van belang om te weten wat uitingen van nativisme in het politieke en maatschappelijke landschap kunnen zijn. Hiervoor zal eerst gekeken worden naar Amerika in de negentiende eeuw, waar een partij met duidelijke nativistische kenmerken een opmars maakte. Zo wordt een eerste beeld geschetst van wat nativisme inhoudt. In het tweede deel van dit hoofdstuk wordt gekeken naar het wetenschappelijke debat rondom nativisme. Zoals zal blijken is het namelijk een ingewikkeld concept en zijn wetenschappers het niet eens over een precieze definiëring. Er wordt een aantal definities langs gegaan en verschillende studies over nativisme komen voorbij in verschillende tijdperiodes. Aan het eind van dit eerste hoofdstuk is duidelijk wat in de academische literatuur en naar mijn mening ongeveer verstaan wordt wanneer we spreken over nativisme. Aan de hand hiervan staat in hoofdstuk twee toegelicht of, en zo ja, op wat voor manier nativisme wordt bevorderd in het visumbeleid.

Oorsprong nativisme

De term nativisme komen we voor het eerst tegen aan het begin van de twintigste eeuw. Het wordt dan geïdentificeerd in de Verenigde Staten, Canada en Australië tussen 1850 en 1900. Louis Dos Scisco gebruikt de term voor het eerst in een studie (1901) om uit te leggen wat voor principes de “Know-Nothing Party” in Amerika, een anti-katholieke en anti-buitenlander partij die actief was rond 1850, naar voren brachten. Deze poging het concept nativisme te gebruiken om een anti-immigratie beweging te duiden en uit een te zetten stond echter op zichzelf en het was pas rond de jaren ‘30 dat het concept nativisme in de academische wereld gezien werd als een acceptabel uitgangspunt voor onderzoeken (Anbinder, 2006). De Know-nothing party komt in de literatuur over nativisme veel voor en wordt gezien als een duidelijk voorbeeld van een politieke beweging die nativisme tot uiting bracht (Higham, 1955) (Betz, 2017) (Dos Scisco, 1901) (Betz, 2019) (Guia, 2016). Ik zal dit hoofdstuk beginnen met een beschrijving van deze politieke beweging in Amerika in de negentiende eeuw om zo een eerste beeld te schetsen van wat nativisme ongeveer inhoudt. Vervolgens zal in dit hoofdstuk verder op het concept in worden gegaan en passeren verschillende wetenschappelijke definities de revue.

Amerika in de negentiende eeuw en de “Know-nothing party”.

De “Know-nothing party” in Amerika in de tweede helft van de negentiende eeuw was een politieke partij die beweerde boven de partijen te staan (Taylor, 2000). Het aanhangen van het gedachtegoed van de Know-nothings betekende dat je je bewust was van de politiek die werd bedreven door de grote, gebruikelijke partijen (Betz, 2017). Volgens de Know-nothing party waren deze partijen meer bezig met bescherming en intrige dan met wat zij zagen als de grote problemen van die tijd (Betz, 2017). Een belangrijk punt van kritiek dat de Know-nothings aanjoegen was gericht op de democratische partij. Deze werd beschuldigd van het winnen van stemmen door recente immigranten naar zich toe te trekken middels facilitering van bijvoorbeeld woningen en banen (Holt, 1992). De beweging kan gezien worden als een vorm van anti-politiek en kreeg wijdverspreide aanhang door heel Amerika. Volgens de Know-nothing party werden immigranten verwend door de democratische partij om op die manier stemmen te winnen en daarom beloofden de know-nothings de volgens hun corrupte politici in hun macht in te perken (Betz, 2017). Ook zouden zij de beschermende en verwennende politiek van de democratische partij uit de weg te ruimen (Betz, 2017).

Aanhang van de partij groeide snel door Amerika en in de verkiezingen van 1854 was de partij op zijn grootst en behaalde het in verschillende Amerikaanse staten grote successen (Taylor, 2000). De partij wordt gezien als zeer nativistisch (Taylor, 2000) (Higham, 1955) (Betz, 2017). Desondanks was de partij op veel punten niet conservatief (ze waren voor betere werknemers rechten en

vrouwenemancipatie bijvoorbeeld, (Betz, 2017)). Wat de partij uiteindelijk opbrak waren meningsverschillen over abolitionisme en slavernij (Betz, 2017). Voor de verkiezingen van 1956 splitste een zuidelijk deel van de partij zich af en stelden een pro-slavernij partij op (Bladek, 1998). Dit resulteerde in verdere verboddeling van de partij, die ondertussen zijn naam veranderd had in de American-party, en uiteindelijk verdween de partij zo goed als (Betz, 2017). De Know-nothing party wordt gezien als één van de meest succesvolle populistische bewegingen en als een soort prototype voor nativisme (Betz, 2019).

Twee vormen van nativisme bij de ‘Know-nothings’

Het nativisme van de Know-nothing party was direct en onverbloemd, toch was de partij zeer succesvol zoals benoemd. De slogan van de partij: “*America should rule Americans,*” windt er geen doekjes om (Mulkern, 1990). De partij manifesteert zich als de grote verdediger van het “Native-Americanism” en dit sloeg aan bij de protestantse Amerikanen die zich native-americans voelden en op gespannen voet stonden met de grote groepen katholieke immigranten die voet aan wal zetten in Amerika in deze periode. Aan het begin van de jaren 50 kwamen op het hoogtepunt zo’n 400.000 immigranten Amerika binnen, waarvan een groot deel katholieken (Betz, 2017). De Know-Nothing party wist hier slim op in te spelen en op die manier grote groepen mensen aan te spreken. Dit succes van het nativisme van de Know-Nothing party is te wijten aan een opbouw van het nativisme op twee manieren. Ten eerste wist de partij een socio-economisch nativisme aan te wakkeren, en daarnaast een symbolische vorm van nativisme (Betz, 2017). De socio-economische vorm van nativisme ontstond uit een soort angst voor de vele katholieke, vaak Ierse, arbeiders die in Amerika aankwamen en vaak niet beschikten over een opleiding (Higham, 1955). Men was bang dat deze Ierse immigranten de industrialisatie zouden versnellen en de minimumlonen omlaag zouden drijven en het daardoor lastiger zouden maken voor de protestantse “native-americans” (Bayor, 1993). Dit socio-economische nativisme was dus in mijn ogen gebaseerd op een angst dat deze ‘non-native’ minderheid de socio-economische situatie van de native-americans zou verslechteren. Om zichzelf te beschermen tegen deze dreiging van buitenaf pleitten de Know-Nothing’s voor maatregelen om deze arbeiders Amerika niet binnen te laten, of niet de arbeidsmarkt op te laten. Daarnaast benadrukte de partij dat veel van de gevangenen en opvanghuizen vol zaten met deze immigranten. Ze werden verantwoordelijk gesteld voor misdaad en overlast en brachten slechte gewoontes uit het land van herkomst naar Amerika, waarbij Amerika werd afgeschilderd als een soort afvoerput van Europa (Holt, 1992).

Ten tweede wist de Know-nothing party behalve dit socio-economische nativisme ook een symbolische vorm van nativisme aan te wakkeren. Dit symbolische nativisme zien we vooral later in de negentiende eeuw en in de twintigste eeuw terug en richt zich wederom met name tegen de Ieren (Taylor, 2000). De centrale these hier is dat er maar één of slechts enkele etnische, raciale of religieuze groepen de Amerikaanse moralen en waarden konden dragen en reproduceren en dus ‘ware’ Amerikanen konden zijn (Betz, 2019). In mijn interpretatie komt het neer op het volgende: de Ierse immigranten werden als minder geacht. Men dacht dat ze niet in staat waren om een ‘ware Amerikaan’ te worden en de Ieren zouden dichterbij het zwarte ras staan dan bij dat het ‘native-american’ ras (vreemd om dit als ras te zien en deze naam te geven gezien we weten dat er vrijwel uitsluitend mensen met een migratieachtergrond bedoeld worden) (Betz, 2017). Hierin is ook de positie van de zwarte Amerikanen uit deze tijdsperiode waarin slavernij nog aan de orde van de dag was terug te zien. Dit alles stelde de Know-Nothing’s in staat zichzelf te profileren als zijnde de beschermers van de waarden die Amerikanen tot ware Amerikanen maakten (Taylor, 2000) Zij zouden moeten reageren op de aanval op de Amerikaanse normen, waarden en instituties die de “katholieke” infiltratie vormde (Betz, 2017). De Know-Nothing party was van mening dat deze katholieke mensen niet zouden moeten kunnen stemmen, daar zouden zij ongeschikt voor zijn (Betz, 2017). Dit zien we terug in hun voet bij stuk houden om het “naturalization process” van 5 naar 21 jaar te verlengen (Bloemraad & Ueda, 2006). Deze maatregel zou betekenen dat de immigranten pas na 21 jaar in het land zouden mogen stemmen.

De Know-Nothing party is een succesvol en typisch voorbeeld van nativisme in de geschiedenis, die te vergelijken is met latere vormen van nativisme. Wat volgens mij met name duidelijk wordt door de verdieping in deze politieke partij, is hoe nativisme een structurele en constante tegenwerking vormt voor een bevolkingsgroep, in dit geval de katholieke Ieren. Deze tegenwerking gaan we terugzien in verschillende definities en formuleringen van wetenschappers later in dit hoofdstuk. Na dit stuk over Amerikaans nativisme in de negentiende eeuw gelezen te hebben is uw eerste gedachte misschien dat nativisme een naar en outdated concept is, maar dat het wellicht in een tijd waar slavernij nog aan de orde van de dag was en een verzorgingsstaat nog nauwelijks bestond niet zo vreemd was. Wellicht denkt u dan ook, dat een dergelijk politiek concept in de 21e eeuw geen voet aan wal krijgt. Het tegendeel is waar, er is juist de laatste decennia een opmars van politieke partijen, met name (maar zeker niet alleen) aan de rechterzijde van het politieke spectrum, die een nativistische politiek voeren (Kesic & Duyvendak, 2019) (Greven, 2016) (Hüber et al, 2008).

Nativisme en Europa

Literatuur en wetenschap over nativisme focust zich vaak op De Verenigde Staten, daarentegen is er aanzienlijk minder literatuur en onderzoek beschikbaar over nativisme in Europa (Guia, 2016). De reden dat dit het geval is volgens Guia, is niet dat nativisme in Europa minder voorkomt. In tegenstelling, het is zoals zij uitlegt een mainstream politieke positie geworden. De reden dat nativisme in Europa tot nog toe vaak niet als zodanig geïdentificeerd wordt en in bijvoorbeeld De Verenigde Staten maar ook in Canada en Australië wél, komt voort uit wat Guia de “mythen van oorsprong” noemt. Wat hiermee bedoeld wordt zijn verhalen of narratieven over de oorsprong van een land. In het geval van De Verenigde Staten is deze “mythe van oorsprong” gebaseerd op immigratie vanuit Europa. Dit zorgt ervoor dat nativisme eerder gezien wordt als een tegenstrijdige of controversiële opvatting. Het is immers toch zo dat juist de oorsprong van het land gebaseerd is op immigratie. In Europa heerst(te) een overtuiging dat er mensen, volken of groepen zijn die écht op een bepaalde plek thuis horen en wiens “wortels” daar liggen. Dit verschil werkt door in een verschil in politieke positie van nativisten. In Europa is nativisme vanouds een natuurlijke positie en moesten kosmopolitische opvattingen gerechtvaardigd worden die tegen de oorspronkelijke nativistische opvatting in gingen. In de VS, Canada en Australië was dit andersom. Hier bestond oorspronkelijk een soort idee van kosmopolitisme of in ieder geval een positieve houding tegenover immigratie en waren nativistische opvattingen eerder marginaal en tegen de stroom in (Guia, 2016). Interessant is dat het nativisme in de VS, Canada en Australië om deze redenen vaak een beroep moest doen op religie om de latere immigratie vanuit Europa tegen te gaan, zoals we gezien hebben bij de anti-katholieke Know-Nothing's aan het begin van dit hoofdstuk (Betz, 2019).

Nativisme definiëren

Naar mijn mening is nativisme een complex concept met een grote sociale en culturele inbedding, en bovendien een concept dat zich afspeelt in een lastige en gevoelige politieke context. Daarnaast lijken er veel overeenkomsten te zijn met andere concepten waarover wordt gesproken met betrekking tot anti-immigratie sentiment. Hierover volgt meer in het derde hoofdstuk. Om deze redenen bestaat er al jarenlang een worsteling op het gebied van terminologie over concepten binnen dit anti-immigratie sentiment (Lippard, 2011) (Higham, 1955) (Hüber et al, 2008). Één van de bekendste schrijvers over nativisme en over de Know-nothings in Amerika in de negentiende eeuw is John Higham. Hij publiceert in 1955 zijn boek *Strangers in the land: patterns of American nativism*, waarin hij beschrijft hoe er een grote uitbarsting van nativisme plaatsvindt in Amerika tussen 1860 en 1925. Deze uitbarsting is aan het begin van dit hoofdstuk aan de hand van met name Betz (2017) en Taylor (2000) uitgewerkt. Higham komt in zijn studie tot een definitie van nativisme geïnspireerd op deze uitbarsting. Zijn definitie luidt als volgt: “intense opposition to an internal minority on the ground of its foreign (i.e. un-American) connections (Higham, 1955, 4). In zijn latere werk brengt Higham een aanvulling naar voren; “nativism always divided insiders, who belonged to the nation, from outsiders,

who were in it but not of it.” (Higham, 1999, 384). In Higham’s uitleg van nativisme komt duidelijk naar voren dat in zijn visie van nativisme een essentiële rol is weggelegd voor het onderscheid tussen “natives” en “non-natives”. Hierover lijkt redelijke consensus te bestaan in de academische literatuur en deze differentiatie is constant terug te zien in definities (zie bijvoorbeeld de twee onderstaande definities) van nativisme en is in mijn ogen essentieel voor het concept.

“Belief in the inherent superiority of the [native] over the [non-native] and thereby the right to dominance” (Lorde, 1992).

“An ideology, which holds that states should be inhabited exclusively by members of the native group (“The nation”) and that non-native elements (persons and ideas) are fundamentally threatening to the nation-state” (Mudde, 2012).

Er bestaan ook definities van nativisme waarbij meer de nadruk wordt gelegd op het in stand houden of nieuw leven inblazen van de cultuur van een samenleving. Dit zien we bijvoorbeeld in het volgende citaat.

“Any conscious, organized attempt on the part of a society’s members to re- vive or perpetuate selected aspects of its culture.” (Linton & Hallowel, 1943)

In dit onderzoek naar het debat over nativisme en de bevordering van nativisme in het visumbeleid zal er altijd het soort definitie dat Higham formuleert gebruikt worden. Dat wil zeggen een definitie waarbij het onderscheid tussen ‘native’ en ‘non-native’ bepalend is voor de tegenwerking ten opzichte van de non-native groep. Dit is de meest gangbare definitie in het migratiedebat en bovendien is het logisch om de nadruk op het onderscheid tussen ‘native’ en ‘non-native’ te leggen, gezien we spreken over visumbeleid en dus over wie wel of niet een land in mag en waarom. Volgens bepaalde onderzoekers is het namelijk precies dit onderscheid dat aan de basis ligt van visumbeleid, zoals we in het volgende hoofdstuk gaan zien. Guia betreft in haar definitie van nativisme specifiek immigratie. Zij is voor zover ik dat weet de enige wetenschapper die dat doet, maar dit is desalniettemin erg interessant, zeker met betrekking tot de bevordering van nativisme in het visumbeleid. Haar definitie ziet er als volgt uit.

“an immigrant group or ethnic minority is constructed as a fundamental threat to the ‘nation’ and thus immigration restriction of this particular group/s becomes a primary political (survival) goal. ... in order to maintain some deemed essential characteristics of a given political unit. The essential characteristics ... [are] the cultural, racial, religious, or political status quo ...” (Guia, 2016, pp. 17)

Guia legt een directe link tussen de etnische minderheden binnen een land en de immigratie restricties die opgesteld worden ten opzichte van deze specifieke groepen. Tegelijkertijd houdt zij wel het onderscheid aan tussen ‘native’ en ‘non-native’ zoals we dat bij Higham zagen. In dit onderzoek zal ik in overweging vanuit de definitie van Higham werken en, met name in hoofdstuk 2, een aantal keer met de definitie van Guia. Dit omdat de definitie van Higham de algemeen geaccepteerde definitie is en bovendien de definitie die het vaakst terugkomt in de literatuur (Higham, 1988) (Betz, 2017) (Lippard, 2011) (Hüber et al, 2008), en omdat ik de definitie van Guia overtuigend vind en passend bij het onderwerp van dit onderzoek. Een combinatie van deze twee is in mijn optiek dus de beste optie.

In hoeverre wordt nativisme bevorderd in het visumbeleid?

In dit hoofdstuk zal bekeken worden hoe het visumbeleid in elkaar steekt en of, en zo ja, in hoeverre nativisme middels dit beleid bevordert wordt. Hierbij zal een aantal keer de focus op het Schengen-gebied worden gelegd. Dit vanwege het feit dat er over visumbeleid met betrekking tot het Schengen-gebied veel literatuur beschikbaar is. Met een analyse van de totstandkoming en werking van het visumbeleid in dit specifieke gebied wordt een beeld geschetst van de gang van zaken in migratiebeleid. Vervolgens wordt nativisme aan dit beleid gekoppeld en gaan we zien of, en op wat voor manieren nativisme verweven zit in het visumbeleid en of dit moreel wenselijk is. Daarnaast worden vraagtekens gezet bij de discretionaire staatscontrole over immigratie.

Visum, Jus sanguinis en Jus soli

Om te beginnen een uitleg over wat een visum is. In het kort is een visum een document aan de hand waarvan bepaald wordt of iemand toegestaan wordt om een land te betreden. Visa worden ingezet om te reguleren welke personen er een land in komen. Het doel van deze regulatie is een selectie te maken in de toestroom van personen die als “goed” voor het land gezien wordt. Ooit werd een visum door een grenswacht middels een stempel op een paspoort aangebracht, maar tegenwoordig wordt verwacht dat men een visumaanvraag voorafgaand aan de reis indient. Op deze manier is ontstaan wat Van Houtum & Van Uden in *The birth of the paper prison. The global inequality trap of Visa borders* (2021) een “pre-border” noemen. Het Visa is als het ware een voorgrens alvorens je überhaupt de daadwerkelijke fysieke grens over komt.

De huidige discours in migratiebeleid hecht grote waarde aan en is gestoeld op de plaats of de familie waarin een persoon geboren wordt. Een kind wordt in een bepaald gezin in een bepaald land geboren, en is vanaf dat moment een burger in dat land, wat betekent dat het kind als het ware geborgen is. Het geniet een zekere mate van bescherming op basis van het feit dat het een burger is van het land. Het kind heeft een nationaliteit, met de daarbij behorende rechten en plichten en migratiemogelijkheden. De twee vormen van rechtsbeginselen die heersend zijn met betrekking tot nationaliteit worden *jus sanguinis* en *jus soli* genoemd. Bij *jus sanguinis*, wat “recht van het bloed” betekent, wordt nationaliteit ontleend aan de afstamming van een persoon. Dit rechtsbeginsel wordt onder andere in Nederland gehanteerd. *Jus soli* betekent “recht van de grond” en uitgaande van dit rechtsbeginsel wordt nationaliteit ontleend aan de plaats waar iemand geboren is.

Immigranten die restricties ondervinden middels Visa

Op basis van je nationaliteit, zoals verkregen via deze rechtsbeginselen, zijn allerlei zaken in de maatschappij geregeld. Dit zorgt voor structuur en geborgenheid en bovendien is het een poging om op deze manier het probleem van staatloosheid aan te pakken. Hierin slaagt het systeem helaas niet echt: staatloosheid is een mondiaal probleem waar men nog geen eenduidige oplossing voor heeft kunnen vinden (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2016). Maar staatloosheid is een uitzondering, en een uitzondering waar politieke aandacht voor is en waar oplossingen voor bedacht worden. Zo ligt er momenteel een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer over de vaststellingsprocedure van staatloosheid (Wetgevingskalender overheid, z.d). De indeling van de wereld op basis van nationaliteiten heeft wel degelijk voordelen.

Behalve dat deze indeling voor mensen met een nationaliteit een vorm van bescherming en geborgenheid kan betekenen, biedt het ook de basis voor de manier waarop het visumbeleid is vormgegeven. Landen, staten of federaties bepalen namelijk zelf welke nationaliteiten zij verplichten een Visa aan te vragen als voorwaarde het gebied in kwestie te betreden (Mau et al, 2015). Een land kan zelf een verdeling maken tussen nationaliteiten die zij zonder visum de grens over laten en

nationaliteiten die zij wel visumplichtig stellen. In de praktijk is het vaak zo dat het de welvarende landen zijn die de minder welvarende nationaliteiten verplichten tot het aanvragen van een visum (Wang, 2004). De argumenten voor de indeling van een nationaliteit bij de visumplichtige nationaliteiten zijn zoals eerder benoemd vaak vaag geformuleerd en obscuur. Veelal wordt gesteld dat de nationaliteit van de persoon in kwestie die het land binnen wil komen een op economische grond of op grond van veiligheid risicovol is (Van Houtum & Van Uden, 2021). Bovendien worden Visa-aanvragen vaak afgewezen (Wang, 2004). In de praktijk is het zo dat landen in hun migratiebeleid een selectie maken van migranten die zij graag in hun land ontvangen, en migranten die ze liever vermijden omdat ze bang zijn nadeel te ondervinden wanneer deze migranten het land betreden, bijvoorbeeld vanwege langdurige asielprocedures of dure naturalisatie processen.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen migranten op basis van onder andere nationaliteit, leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en beroep (Bo, 1998). Deze factoren bepalen of een persoon een Visa zal ontvangen of niet en dit roept ethische vragen op. Bovendien is het Europese visumbeleid erop gericht om personen die asiel aan willen vragen zo veel mogelijk buiten het land te houden. In het land van vertrek worden zij door grenswachters en beveiligingsmedewerkers op het vliegveld of de haven gecontroleerd, en wanneer een overheid vreest dat deze personen wanneer zij voet aan Europese wal zetten een Asielaanvraag zullen doen worden zij een Visa geweigerd.

De controle op correcte Visa's vindt dus plaats in het land van vertrek, dat voor het land waar de persoon naar reist moet controleren of deze inderdaad naar het bestemmingsland in kwestie af mag reizen. Indien hierin fouten worden gemaakt worden de kosten verhaald op de transporteur in kwestie (Bo, 1998). Dit roept wederom ethische vragen op over het tegenwerken van een persoon die asiel wil zoeken en over het uitoefenen van immigratiecontrole over het territorium van een ander land. Asielzoekers, die gezien worden als eerder een last dan een aanwinst voor een land, worden dus zoveel mogelijk geweigerd. Dit scheelt namelijk veel geld aan dure procedures en zorgt er daarnaast voor dat landen een hoop asielaanvragen, die misschien wel aangenomen waren geweest indien de asielzoeker wél het land had weten te betreden, voorkomen worden. Veel Europese landen vrezen namelijk een groter aantal asielzoekers het land binnen te laten dan zij zelf zouden willen (Bo, 1998).

Aan wie worden wél Visa verleend?

Wie komen dan wel de grenzen over? In de eerste plaats de mensen die niet visum-plichtig zijn uiteraard. Maar wie komen de grens over ondanks dat zij visum-plichtig zijn? Ofwel, aan welke mensen worden Visa verleend? Onder andere mensen met veel geld. Het is namelijk tegenwoordig mogelijk om paspoorten te kopen. Het rechtsbeginsel op basis waarvan dan een nationaliteit als het ware wordt gekocht, wordt *jus pecunia genoemd* en de legaliteit en moraliteit van dit rechtsbeginsel is op zijn zachtst gezegd te betwijfelen. Wetenschappers hebben dit rechtsbeginsel de afgelopen jaren zo nu en dan inderdaad bekritiseerd (Andriopoulou, 2020). Ook in de Europese commissie en het Europese parlement is meermaals vraagtekens gezet bij deze handel in paspoorten.

Behalve mensen met veel geld komen ook mensen waarvan verwacht wordt dat ze geld of welvaart zullen genereren aanzienlijk gemakkelijker de grenzen over. Een hoogopgeleide arts of architect wordt zelden een visum geweigerd, want opleidingsniveau wordt steeds vaker gebruikt als discriminatie middel in grensbeleid (Tannock, 2011). Volgens mij is het evident te stellen dat in het visumbeleid geprobeerd wordt om de populatie van het land in kwestie zo ideaal mogelijk vorm te geven met als doel een zo welvarende en optimaal functionerende natie staat te realiseren of behouden, ook als dit ten koste gaat van de welvaart van andere staten. Hieruit komt duidelijk naar voren hoe nativisme aan de grondslag ligt van het visumbeleid. De 'native' bevolking wordt namelijk bevoorreed ten opzichte van de 'non-native' bevolking. In de eerste plaats alleen al omdat personen die om wat voor redenen dan ook besluiten zich elders te vestigen in veel gevallen dus een Visa-aanvraag moeten doen en dat is een achterstand ten opzichte van de native bevolking. Heel plat

gezegd, wanneer jij, een laag-opgeleide Nigeriaan met dromen van een welvarend bestaan in Europa, komt aankloppen bij de Nederlandse om daar te gaan wonen zal je een visumaanvraag moeten doen en dat is een achterstand ten opzichte van een 'native' Nederlander die dat niet hoeft. Daarnaast is nativisme duidelijk terug te zien in de maatregelen met als doel om personen waarvan verwacht wordt dat deze asiel zullen aanvragen wanneer zij het land betreden geen Visa te verschaffen. De native bevolking wordt zo beschermd tegen deze groep die over het algemeen gezien wordt als negatief voor de welvaart van het land. Hierin zie ik in het beleid terug dat de superioriteit wordt gegeven aan de native bevolking. Dit vertoont overeenkomsten met formuleringen van nativisme zoals die beschreven worden door verschillende wetenschappers (Higham, 1955) (Mudde, 2012) (Lorde, 1992).

Is er sprake van nativisme in het visumbeleid?

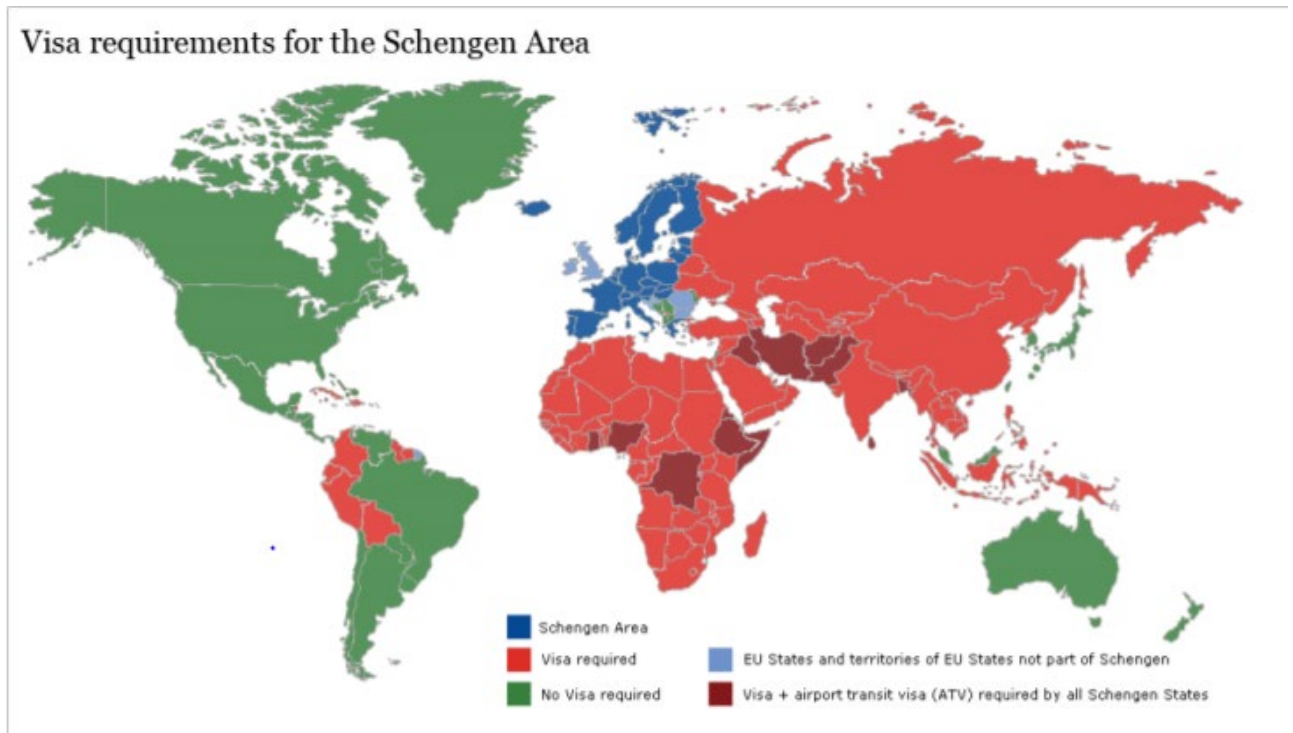
Toch lijkt deze argumentatie niet helemaal waterdicht. Want als we even teruggaan naar de definiëring van nativisme, dan zien we dat er een essentiële rol is weggelegd voor het onderscheid tussen 'native'

en 'non-native' bevolking. Zie de onderstaande definitie van Higham. "*intense opposition to an internal minority on the ground of its foreign (i.e. un-American) connections* (Higham, 1955, 4).

Het gaat bij nativisme in mijn optiek die ik deel met andere schrijvers over dit onderwerp, om het systematisch achterstellen van een interne minderheid. Dit is terug te zien in Higham's definitie en ook in andere eerder genoemde definities (Mudde, 2012) (Lorde, 1992). Maar de mensen waar ik het in het bovenstaande stuk over gehad heb zijn geen interne minderheid. Dit zijn mensen die namelijk (nog) extern zijn. Zij beschikken over een andere nationaliteit, wonen in een ander land en zijn geen 'non-native' minderheid binnen een staat. Visumbeleid gaat over het internationaal verkeer tussen landen. Logischerwijs gaat een discussie over normativiteit en ethiek in relatie tot het visumbeleid dus al gauw over de al dan niet oneerlijke verdeling van vrijheid van reizen over verschillende nationaliteiten. Het visumbeleid bevoordeelt de ene nationaliteit ten opzichte van de andere nationaliteit. Nativisme, wanneer je deze definitie zo interpreteert, speelt zich (met name) af binnen een natie-staat, binnen een groep met één nationaliteit. Nativisme gaat namelijk over de tegenstand tegen een minderheidsgroep binnen een land of staat, die bestaat uit mensen die ooit van 'buitenaf' zijn gekomen. De 'non-native' bevolking dus. Is het dan wel zinvol om nativisme te bespreken in relatie tot het visumbeleid? Volgens mij is dat absoluut wél het geval. De nationaliteiten die beschikken over de minste vrijheid van reizen, zijn namelijk veelal nationaliteiten die behoren tot interne minderheden.

Om dit uit te leggen wil ik even inzoomen op de lijst visumplichtige landen van het Schengen-gebied. Het Schengen-gebied is natuurlijk geen land, maar functioneert wel zo wat betreft het beleid omtrent Visa. Als we kijken naar de bevolkingssamenstelling van de landen die het Schengen-verdrag hebben getekend, dan zien we dat een groot deel van deze landen een, in vergelijking met de rest van de wereld, relatief homogene etnische samenstelling heeft. Voor het merendeel van deze landen geldt dat minderheden minder dan 20% van de totale bevolking vormen (Wolff, 2009). Let wel, een aanzienlijk deel van de mensen die vallen onder minderheden in deze landen zijn afkomstig uit een land dat ook binnen het Schengen-gebied valt. Nemen we het Schengen-gebied als 1 land bij elkaar, en zien we de inwoners van dit gebied als Europese 'natives', dan wordt de groep etnische minderheden kleiner. De 'non-native' bevolking van het Schengen-gebied is voor een belangrijk deel afkomstig uit Noord-Afrika en Zuid-Azië en voor een kleiner deel uit Zuid-Amerika (Wolff, 2009). Wanneer we de lijst van nationaliteiten die minderheidsgroepen vormen in het Schengen-gebied leggen naast de lijst van visumplichtige nationaliteiten voor het Schengen-gebied, dan zijn er veel overeenkomstigheden te zien. Het Afrikaanse continent is in zijn geheel visumplichtig. In Zuid-Azië zijn alle landen visumplichtig op één land na (zijnde Singapore dat geen noemenswaardige

minderheidsgroep in het Schengengebied is). In Zuid-Amerika zijn er ook een aantal visumplichtige landen te vinden.

Figuur: Visarestricties van het Schengen-gebied in 2014, geraadpleegd van: https://theses.uhn.ru.nl/bitstream/handle/123456789/3438/Jansen%2c_Berend_1.pdf?sequence=1

Volgens mij is in het visumbeleid wél een doorwerking van nativisme te zien, ondanks het punt dat ik eerder al maakte dat nativisme in principe slaat op de tegenwerking van een minderheidsgroep binnen een staat. Het visumbeleid van het Schengen-gebied is namelijk een tegenwerking van minderheidsgroepen binnen het Schengen-gebied en dit is duidelijk terug te zien in de akelige overeenkomst tussen de visumplichtige nationaliteiten-lijst en de lijst met nationaliteiten die een minderheid vormen in het Schengen-gebied. Het wordt voor nationaliteiten die behoren tot minderheidsgroepen in het gebied namelijk middels dit beleid bemoeilijkt om bezoek te ontvangen vanuit het land van herkomst. Dit is een absoluut en direct verschil en een achterstand ten opzichte van de 'native' bevolking. Een veel grotere achterstand wordt gecreëerd voor de bevolking van het land van herkomst van de minderheidsgroep waar het om gaat. Het visumbeleid impliceert namelijk niet alleen dat men niet op bezoek kan gaan bij familie in bijvoorbeeld Nederland, maar voor deze mensen hebben de restricties op reizen veel verder strekkende gevolgen. Het betekent een absolute achterstand ten opzichte van landen met een nationaliteit waarmee men meer landen zonder een visum kan betreden. Dit verschil beïnvloedt de toegang tot allerlei middelen en grondstoffen, het zorgt voor kleinere mogelijke afzetmarkten, maakt het lastig bepaalde effectieve handelsrelaties aan te gaan en ga zo maar door. Het is voor de nationaliteiten die de minste toegang hebben tot andere landen zonder Visa-restricties een grote economische achterstand (Neumayer, 2006). Bovendien is de legitimatie van staatscontrole over internationale mobiliteit op verschillende vlakken problematisch, zoals in het volgende stuk zal blijken.

Carens en discretionaire staatscontrole over migratie

Een schrijver die zich veel heeft bezig gehouden met staatscontrole over internationale mobiliteit en grensbeleid is de eerder genoemde Joseph Carens (Carens, 2013). In zijn boek *ethics of immigration* legt hij, met name in de laatste twee hoofdstukken getiteld 'The case for Open Borders' en 'Claims of

the Community' uit hoe het een fundamenteel recht zou moeten zijn dat mensen vrij kunnen reizen tussen staten. In het laatste hoofdstuk gaat Carens één voor één allerlei argumenten die gebruikt worden als legitimatie van discretionaire staatscontrole over immigratie af en verwerpt deze argumenten.

Hij laat zien dat een belangrijk deel van de argumenten vóór controle over immigratie gefundeerd zijn op een angst voor een vermeende massamigratiestroom vanuit armere landen richting de welvarende landen. Carens zegt dat in een rechtvaardige wereld de verschillen tussen landen niet zo groot zijn dat grote groepen mensen het land waaraan zij zich gebonden voelen zouden willen verlaten (Carens, 2013). Het verschil in vrijheid van mobiliteit tussen welvarende landen en minder welvarende landen houdt volgens Carens de verschillen in welvaart in stand. Een argument om de controle over immigratie te rechtvaardigen dat gegrond is op de angst voor een mogelijke massamigratie is volgens Carens dan ook onrechtvaardig, het is immers zo dat je dan erkent dat de verschillen in welvaart tussen landen zo groot zijn dat ze onrechtvaardig zijn en grote migratiestromen zouden ontstaan als er open grenzen zijn, en dit punt vervolgens gebruikt om te verdedigen dat de staat discretionaire controle over die grenzen moet kunnen uitoefenen. Dat is ethisch uiterst verwerpelijk volgens Carens en ik ben het hierin met hem eens hoewel ik mijn twijfels heb over zijn stelling dat in een rechtvaardige wereld mensen niet constant zouden migreren omdat de verschillen in welvaart kleiner zijn. Mijn initiële gedachte is dat als er verschillen in welvaart tussen gebieden bestaan en er een volledige vrijheid van mobiliteit voor iedereen bestaat, dat er dan wél een aanzienlijke mate van migratie bestaat ook al zijn deze verschillen kleiner. Een interessante gedachte en een goed onderwerp voor een ander onderzoek. Zie bijvoorbeeld het volgende onderzoek (De Haas et al, 2019). Dit is echter niet het punt waarom ik Carens hier aanhaal.

Wat Carens denkt en wat hij duidelijk beargumenteert in zijn boek is dat het visumbeleid en de discretionaire controle op migratie door de staat een oneerlijke verdeling veroorzaken die het grote welvaartsverschil tussen landen in stand houdt. Onderzoeken of wetenschappelijke artikelen met een soortgelijke hypothese bestaan er meerdere (Neumayer, 2006) (Van Houtum & Van Uden, 2021). Maar Carens zegt meer dan alleen dat het visumbeleid oneerlijk is, Carens beargumenteert dat er geen andere vorm dan een beleid van open grenzen behoort te zijn omdat het niet moreel te rechtvaardigen is om enige vorm van discretionaire staatscontrole over migratie uit te voeren (Carens, 2013). Hij benoemt hierbij wel dat er een aantal zelflimiterende argumenten te benoemen zijn waarom staatscontrole over migratie onder bepaalde voorwaarden te rechtvaardigen is, maar expliciet niet voor de manier van discretionaire staatscontrole zoals staten die nu uitoefenen.

Volgens mij is wat Carens in zijn boek zegt goed te rijmen met het punt dat ik eerder maakte over de verweving van nativisme in het visumbeleid. Nativisme impliceert, zoals we ondertussen meermaals gezien hebben, de constante tegenwerking van een 'non-native' minderheidsgroep ten opzichte van de 'native' bevolking (Higham, 1955). Wat Carens steeds benadrukt in zijn boek is dat grenzen bewaakt worden door grenswachten en wapens (Ook al komt de gemiddelde rijke Europese of Amerikaanse burger hier niet mee in aanraking) (Carens, 2013). Weigering van toegang tot een land door een staat is een manier van dwingende macht uitoefenen. Deze uitoefening van dwingende macht vereist hoe dan ook een morele verantwoording en in het laatste hoofdstuk van zijn boek gaat Carens de verantwoordingen die verschillende wetenschappers geven af en onderbouwt hij waarom deze onvoldoende zijn. Waar het uiteindelijk volgens mij om gaat is dat de toewijzing van mensen tot staten en de hierbij behorende restricties op mobiliteit niet de natuurlijke, oorspronkelijke manier is. De enige reden dat een mens onderhevig is aan restricties van mobiliteit en aan de autoriteit van een staat is omdat wij mensen de wereld zo hebben georganiseerd. De gevolgen van het gecreëerde systeem zijn groot en hebben gevolgen voor alle mensen. Dit is terug te zien in het onderstaande citaat.

“Through its initial assignment of people to states and its subsequent restrictions on movement, this system profoundly shapes the life chances and the relationships of human beings, all of whom are subject to this system” (Carens, 2013, pp 260).

Staten weigeren elke dag toegang aan migranten en gebruiken hierbij hun dwingende macht ter ondersteuning van een internationaal systeem dat gebaseerd is op de gedachte dat staten mensen die zich potentieel willen vestigen in een land mogen uitsluiten zonder de belangen van deze mensen mee te wegen en zonder hen een uitleg van de weigering te verschaffen anders dan de belangen van de staat. De vraag of staten rechtvaardig bezig zijn wanneer zij dit doen moet volgens Carens gesteld worden. Hij komt tot de conclusie dat dit niet het geval is. Wat hij erkent is dat de discretionaire staatscontrole over immigratie, ofwel het visumbeleid, een oneerlijke verdeling inhoudt die het verschil in welvaart in stand houdt (Carens, 2013). Er zijn groepen mensen die er veel slechter vanaf komen dan groepen andere mensen en dit is oneerlijk en moreel verwerpelijk. Die groepen mensen die aan het kortste eind trekken in het systeem zijn zoals ik eerder al uitlegde, mensen met nationaliteiten die behoren tot minderheidsgroepen in de meer welvarende landen. Hierin zie ik een systematische of constante tegenwerking van de minderheidsgroepen, de ‘non-native’ bevolking. Met deze stelling sluit ik me aan bij het gedachtegoed van Aitana Guia. Zij neemt in haar working paper over nativisme en anti-immigrantengroepen namelijk immigranten op in haar definitie van nativisme (Guia, 2016). Haar definitie van nativisme is als volgt:

“an immigrant group or ethnic minority is constructed as a fundamental threat to the ‘nation’ and thus immigration restriction of this particular group/s becomes a primary political (survival) goal. ... in order to maintain some deemed essential characteristics of a given political unit. The essential characteristics ... [are] the cultural, racial, religious, or political status quo ...” (Guia, 2016, pp. 17)

Guia is, net als andere wetenschappers op het gebied van nativisme zoals Betz en Mudde, een onderzoeker die voortbouwt op de eerder genoemde definitie van nativisme zoals geformuleerd door Higham (Higham, 1955). Maar Higham’s definitie is oud en deze wetenschappers voegen hier hun eigen bevindingen aan toe. Wat Guia hier volgens mij terecht opneemt in haar definitie is de stelling dat de restricties van immigratie van een specifieke groep buitenlanders als politiek doel, een vorm van nativisme is. Hiermee tackled zij ook gelijk het tegenargument dat ik eerder aanhaalde dat impliceert dat nativisme een mechanisme binnen één natiestaat zou zijn. Vanuit deze definitie wordt namelijk het achterstellen van een groep, nog extern van de staat in kwestie, wel degelijk geschaard onder nativisme. Hierop voortbouwend is het volgens mij evident dat nativisme in het visumbeleid verweven zit en dat de doorwerkingen van deze ideologie nuttig zijn om onder ogen te nemen. Dat het visumbeleid tegenwerking van bepaalde minderheidsgroepen inhoudt is volgens mij duidelijk geworden in het afgelopen hoofdstuk. In mijn ogen zijn Carens zijn argumentatie en Guia haar opvatting van nativisme uiterst toepasbaar in de beantwoording van de onderzoeksvraag, maar in het specifiek van deze deelvraag. Dit hoofdstuk heeft als doel te ontrafelen in hoeverre nativisme wordt bevordert in het visumbeleid. Het antwoord hierop is afhankelijk van welke operationalisatie van nativisme gebruikt wordt. Wanneer we de definitie van Higham gebruiken, ik zal hem nogmaals even hieronder plaatsen, dan zit nativisme in het visumbeleid ingebed, maar in een mindere mate dan wanneer de definitie van Guia wordt aangehouden.

“intense opposition to an internal minority on the ground of its foreign (i.e. un-American) connections” (Higham, 1955, pp. 4).

Wanneer namelijk de definitie van Guia wordt aangehouden dan kunnen we stellen dat het visumbeleid an sich een uiting van nativisme is. We hebben namelijk gezien in dit hoofdstuk hoe in het visumbeleid nationaliteiten en groepen aangewezen worden als onwenselijk of als een bedreiging. Voor deze nationaliteiten zijn Visa-restricties opgesteld. Neem bijvoorbeeld de implicaties in het beleid om te voorkomen dat mensen die asiel aan willen vragen het land bereiken. Nativisme wordt bevordert in het visumbeleid, zoveel is duidelijk. In hoeverre precies is afhankelijk van welke

wetenschappelijke definitie men hanteert. In ieder geval is duidelijk dat het visumbeleid een tegenwerking ten opzichte van een grote groep mensen impliceert, welke vaak overeenkomt met een ‘non-native’ minderheidsgroep.

Is Nativisme te vergelijken met racisme, populisme en nationalisme?

In de afgelopen twee hoofdstukken heb ik duidelijk gemaakt wat nativisme inhoudt, en vervolgens toegelicht hoe naar mijn mening nativisme verweven zit in het visumbeleid. Nu deze zaken duidelijk gemaakt zijn, is het doel van dit hoofdstuk om een vergelijking te trekken tussen nativisme en andere belangrijke en wellicht soortgelijke ideologieën. Zo wordt duidelijk hoe het onderzoeksveld van nativisme zich verhoudt tot verschillende andere onderzoeksvelden. Daarnaast wordt toegelicht waarom het zinvol is bij een belangrijke uitvoerende politieke taak, waar alle mensen door beïnvloed worden, namelijk de vormgeving van het visumbeleid, onderzoek te doen naar concepten die in meer of mindere mate onderliggend zijn aan het beleid.

De laatste decennia is er in Europa en in de Verenigde Staten een opmars van extreem-rechtse anti-immigratie partijen (Greven, 2016). In Nederland zijn met name de Partij voor de Vrijheid van Geert Wilders en het Forum voor Democratie van Thierry Baudet hier duidelijke voorbeelden van. Het volgende citaat komt uit een toespraak van Geert Wilders in 2010.

“Politicians from nearly all the established parties currently encourage Islamisation. They applaud every new Islamic school, every Islamic bank and every new Islamic court. They consider the Islam to be equal to our own culture. Islam or freedom? They don’t really find that important. But we do think it is important. The whole establishment, the elites – the universities, churches, trade unions, the media and politicians – are putting our hard fought for liberties on the line.”(Wilders, 2010)

Het is dit citaat dat door Kesic & Duyvendak in de inleiding van hun artikel over de opkomst van verschillende typen nativisme in Europa wordt aangehaald (Kesic & Duyvendak, 2019). Dit citaat is volgens hen een boodschap die in heel Europa weerklinkt. Zij beschrijven in hun artikel hoe door heel Europa partijen met soortgelijke boodschappen als die van Wilders hun opmars doen (Kesic & Duyvendak, 2019). Volgens Kesic & Duyvendak is het concept nativisme zeer geschikt om deze politieke ontwikkeling te onderzoeken, meer nog dan andere, wellicht meer onderzochte concepten zoals nationalisme, populisme, xenofobie, populistisch extreem-rechts, islamofobie en racisme (dezen benoemen Kesic & Duyvendak). In dit hoofdstuk zal verder in worden gegaan op nativisme als een concept aan de hand waarvan 21e- eeuwse politieke ontwikkelingen onderzocht kunnen worden. Daarnaast wordt nativisme vergeleken met een aantal verwante concepten met betrekking tot het anti-immigratie discours dat Kesic & Duyvendak beschrijven. Soms bestaat er verwarring over wanneer nou welke concepten het best gebruikt kunnen worden om een situatie goed te analyseren of is het onduidelijk wat precies het verschil is tussen de concepten. In dit hoofdstuk wordt getracht hier meer duidelijkheid over te creëren zodat nativisme als analysetool in de juiste context kan worden toegepast.

Racisme

Racisme is een concept dat in het huidige academische discours veel voorkomt en een heftige negatieve morele en politieke lading heeft (Miles, 2004). Het concept is veel onderzocht en dit heeft tot gevolg dat er veel definities bestaan. Racisme en nativisme worden vaak met elkaar in verband gebracht en verward, maar het zijn twee verschillende concepten (Guia, 2016) (Higham, 1955). Racisme komt van het wetenschappelijke biologische concept ras. Een deel van de definities is dus

gestoeld op biologie. Racisme wordt dan gezien als onderscheid maken tussen mensen op basis van het 'ras' waaraan zij 'toebehoren' (Blakey, 1999). Vanuit deze wetenschappelijk biologische definitie is er volgens mij direct een evident verschil met de conceptualisatie van nativisme zoals die in dit onderzoek is gepresenteerd. Dit verschil zit hem in het verschil tussen wanneer iemand tot een "ras" behoort en wanneer iemand als "native" wordt gezien. Tot een bepaald ras behoren wordt gezien als iets gedetermineerd (Blakey, 1999); een ras is een populatie die zich onderscheidt op basis van een aantal biologische kenmerken. Het wordt geassocieerd met verschillende geografische regio's waar populaties met die kenmerken te vinden zijn, maar de basis is dus een verschil in biologische kenmerken. Dit verschilt van nativisme omdat bij nativisme niet het onderscheid van biologische kenmerken de basis vormt maar het onderscheid tussen het zijn van "native" of "non-native" de basis vormt voor het differentiëren tussen mensen (Higham, 1955) (Betz, 2017) (Guia, 2016).

Dit duidelijke onderscheid tussen nativisme en racisme is een stuk moeilijker te maken wanneer een meer sociaal-ingebedde definitie van racisme wordt gebruikt. Zie bijvoorbeeld de onderstaande definitie van Grosfoguel:

"Racism is a global hierarchy of superiority and inferiority along the line of the human that have been politically, culturally and economically produced and reproduced for centuries by the institutions of the "capitalist/patriarchal western-centric/Christian-centric modern/colonial world-system" (Grosfoguel, 2011, pp. 10).

Meer sociale definities van racisme zoals die van Grosfoguel worden meer gebruikt dan biologische definities, helemaal wanneer toegepast op politiek, immigratie en migratiebeleid (Bonilla-Silva, 1997) (Miles, 2004)(Hüber et al, 2008). Uitgaande van deze of soortgelijke definities, waarbij racisme niet of niet alleen biologische verschillen, maar eerder een systeem van sociale relaties inhoudt, denk ik dat nativisme en racisme een stuk lastiger te onderscheiden zijn en dus dichter bij elkaar liggen. Volgens mij is dit de reden dat de concepten vaak door elkaar worden gehaald en gebruikt (Lippard, 2011). Het is zelfs zo dat met betrekking tot anti-immigratie politiek en beleid de afgelopen decennia racisme de boventoon heeft gevoerd in het wetenschappelijk debat, terwijl er veelal een opvallende afwezigheid van de term nativisme was (Lippard spreekt hier weliswaar met name over Amerikaanse literatuur) (Lippard, 2011).

Er bestaat een geschiedenis van worstelingen op het gebied van terminologie met betrekking tot anti-immigratie politiek (Higham, 1955) (Lippard, 2011). Racisme en nativisme zijn beiden ingewikkelde concepten met sociale, culturele, economische en politieke aspecten. Logischerwijs bestaan er dan ook veel definities en opvattingen van de beide concepten en worden deze telkens weer bijgeschaafd of weerlegd.

Een wijd geaccepteerde lijn van definities van racisme is gebaseerd op wat wordt genoemd "white supremacy", ofwel witte superioriteit (Hüber et al, 2008) (Lorde, 1992) (Memmi, 1968) (Marable, 1992).De definitie die Hüber et al bijvoorbeeld aanhouden is als volgt:

"assigning of values to real or imagined differences, in order to justify white supremacy, to the benefit of whites and at the expense of People of Color, and thereby to defend the right of whites to dominance" (Hüber et al, 2008, pp. 4).

Voor hen is deze witte superioriteit essentieel in het maken van onderscheid met nativisme. Voortbouwend op Lorde, Marable en Memmi en diens definities van racisme en nativisme komen Hüber et al tot de volgende definitie van nativisme.

"practice of assigning values to real or imagined differences, in order to justify the superiority of the native, to the benefit of the native and at the expense of the non-native, thereby defending the native's right to dominance" (Hüber et al, 2008, pp. 5).

Volgens Hüber en kompanen zijn racisme en nativisme dus zeer nauw verbonden. Het verschil in deze definities is puur het verschil tussen witte superioriteit en superioriteit vanwege het 'native' zijn. Dat de concepten veel op elkaar lijken komt duidelijk naar voren uit deze bijna overeenkomende definities. Niet gek dus dat er verwarring bestaat over wanneer welke van de twee concepten van toepassing is (Lippard, 2011). Het nauwe verband tussen nativisme en racisme komt verder tot uiting in een vorm van nativisme die door veel auteurs over nativisme wordt beschreven, 'racistisch nativisme', 'racist nativism' of 'racial nativism' (Lippard, 2011) (Hüber et al, 2008) (Jacobson, 2008) (Smith, 2016) (Kesic & Duyvendak, 2016).

'Racial nativism', is een specificatie van hoe racisme werkt, en dus niet een ontkenning of ontwijking van racisme (Kesic & Duyvendak, 2016). Het doel is om een analyse van racisme te maken in een cultureel ingebedde en nativistische context, zoals Kesic & Duyvendak uitleggen. Bij deze specifieke vorm van nativisme wordt het 'native' bedreigt door een vorm van 'non-nativeness' op basis van racistische gronden. Het voorbeeld dat Kesic & Duyvendak treffend aanhalen is dat van de zwarte pietten discussie in Nederland. Hier worden de Nederlandse tradities en waarden bedreigt door een minderheidsgroep, namelijk zwarte mensen in Nederland, die vinden dat deze tradities racistisch en beledigend zijn. Dit soort beschuldigingen richting 'onze cultuur' worden gezien als beledigend en wanneer men onze waarden en tradities niet kan accepteren, dan zoekt men zijn heil maar elders; immers jullie (De zwarte Nederlanders) kwamen hier later en moeten onze cultuur accepteren. Het zijn dergelijke uitspraken die onder 'racial nativism' geschaard kunnen worden (Kesic & Duyvendak, 2016). De uitwerking van deze vorm van nativisme op basis van racisme laat de nauwe verbondenheid van racisme en nativisme goed zien. Het is in mijn optiek belangrijk dat men in het debat over visumbeleid duidelijk heeft wat de lading van beide concepten precies is. Een ander concept dat vaak in verband wordt gebracht met nativisme is nationalisme. Hierover zal het volgende deel van dit hoofdstuk gaan.

Nationalisme

Nationalisme is, evenals racisme, een complex en belangrijk concept en essentieel in de politieke wetenschap. Daarnaast is nationalisme belangrijk voor en gerelateerd aan nativisme, zoals in het volgende stuk duidelijk zal worden. Er zijn in de wetenschappelijke literatuur veel verschillende definities van nationalisme te vinden die niet allemaal even treffend zijn, waardoor nationalisme soms verkeerd wordt gebruikt of geïnterpreteerd (Barrington, 1997). Barrington heeft een uiteenzetting gemaakt waarin hij verschillende definities van nationalisme afdraait en beargumenteert waarom bepaalde minder sterk zijn dan anderen. Nationalisme komt van het woord 'natie' en het is dus belangrijk om duidelijk te hebben wat natie betekent om vervolgens tot een goede definitie van nationalisme te komen. Een natie, volgens Barrington is een groep mensen die verenigd zijn door een aantal gedeelde culturele kenmerken en het geloof dat zij recht zouden hebben op territoriale zelfbeschikking;

“What makes nations unique is that they are collectives united by shared cultural features (Myths, values) and the belief in the right to territorial self-determination” (Barrington, 1997, pp. 2).

Het laatste deel van Barrington's definitie van een natie is volgens hem essentieel, dit is namelijk wat een natie onderscheidt van zomaar een collectief (Barrington, 1997). Er zijn namelijk veel groepen mensen met gedeelde culturele kenmerken maar geloof in het recht op territoriale zelfbeschikking is wat een natie onderscheidt van een collectief. Hier zit volgens mij een belangrijke reden voor de nauwe verbondenheid tussen nativisme en nationalisme. Want, zoals in het eerste hoofdstuk over wat

nativisme is al beschreven is, impliceert nativisme dat er een groep mensen is die zich beschouwt als behorend in een bepaald gebied. Deze groep ziet zich als de ‘native’ bevolking, zij zien zich als de oorspronkelijke bewoners. Hierover zal ik zo verder uitwijden wanneer bekeken wordt wat nationalisme precies is.

Nu we weten wat een natie inhoudt, kan worden gekeken naar wat nationalisme dan precies inhoudt. Één van de meeste gebruikte formuleringen van nationalisme is als volgt:

“The claim that the state as a political unit should coincide with the nation as a cultural unit is the most obvious and universal expression of nationalism” (Gelner, 1983, pp. 129).

In de definitie van Gelner komt duidelijk het onderscheid tussen de staat en de natie naar voren, een onderscheid dat niet altijd even duidelijk gemaakt wordt zoals Barrington uitlegt (Barrington, 1997). In de definitie van Gelner wordt nationalisme als een idee of principe naar voren gebracht. Een ander voorbeeld van een dergelijke formulering geeft ook Ignatieff, die nationalisme beschrijft als zijnde een combinatie van het politieke idee van territoriale zelfbeschikking en het culturele idee van de natie als een persoons primaire identiteit (Ipperciel & Woo, 2009). Volgens Barrington zijn formuleringen van nationalisme als zijnde een idee of principe (zoals Gelner en Ignatieff beiden verwoorden), minder bruikbaar dan wanneer nationalisme wordt geoperationaliseerd als een proces (Barrington, 1997). Een dergelijke definitie waar nationalisme als een proces wordt gepresenteerd formuleert hij als volgt:

“It is thought of as the creation of the unifying features of the nation, or the actions that result from the beliefs of the group”(Barrington, 1979, pp. 3).

Vervolgens voegt Barrington hieraan toe dat wetenschappers het oneens zijn over wanneer een geloof in recht op territoriale zelfbeschikking tot nationalisme behoort. Het is namelijk niet zo dat telkens als een groep mensen gelooft dat zij recht zouden hebben op zelfbestuur binnen een bepaald gebied, er sprake is van nativisme. Waar echter volgens hem alle wetenschappers het over eens zijn, is dat alle nationalistes geloven in een recht op territoriale zelfbeschikking (Barrington, 1997). Nationalismes gaan voortbouwend op Barrington dus altijd over een groep mensen met overeenkomende kenmerken die zich bewust zijn van deze overeenkomsten en een aspiratie hebben tot zelfbestuur over een gebied, waarvan die groep mensen voelt dat zij daar “thuis horen” of de “oorspronkelijke” bewoners zijn. Nationalisme definieert grofweg de grenzen van het gebied in kwestie, maar, en hier wordt het volgens mij interessant met betrekking tot nativisme, het definieert ook de grenzen van de natie, de groep mensen dus. De mensen binnen de natie bepalen zelf welke mensen behoren tot de natie en dus recht hebben op territoriale zelfbeschikking van het gebied in kwestie (Barrington, 1997). De mensen binnen de natie bepalen als het ware zelf de overeenkomende kenmerken op basis waarvan ze de natie begrenzen. Hier zie ik een parallel met nativisme. Volgens mij wordt dit onderscheid namelijk op eenzelfde soort manier gemaakt als het onderscheid tussen de ‘native’ en ‘non-native’ zoals we dat gezien hebben bij uitwerkingen van nativisme. Zoals ondertussen bekend gaat het bij nativisme over de volgende dynamiek; de native bevolking werkt de ‘non-native’ bevolking tegen op basis van het ‘gegeven’ dat deze groep mensen ‘non-native’ zijn (Mudde, 2010) (Higham, 1955). Wie er wel of niet wordt gezien als ‘native’ wordt bepaald door de mensen die zichzelf zien als de ‘native’ bevolking. Zoals Hüber et al (2008) uitleggen, verandert de perceptie van ‘nativeness’ vaak over tijd en hiermee ook de perceptie van wie ‘non-native’ zijn.

Bij nationalisme is het zo dat de natie (De groep mensen zoals Barrington die beschrijft) zelf bepaalt wie er tot de natie behoren en dus volgens hen horen bij de groep die het recht heeft op territoriale zelfbeschikking. Ik mijn optiek lijkt dit behoren tot een natie en het behoren tot de ‘native bevolking’ op verschillende manieren overeen te komen. Bij nationalisme is evenals bij nativisme een groep aanwezig die zichzelf distantieert van andere groepen mensen op basis van criteria die die groep (min of meer) zelf bepaalt. Bovendien omvatten beide concepten een territoriale component. Die van

nativisme is uiteraard uitgebreid aan bod gekomen in dit onderzoek, die van nationalisme weliswaar minder uitgebreid, maar deze territoriale component van nationalisme blijkt duidelijk uit Barrington's werk (Barrington, 1997). Daarnaast impliceren beide concepten een vorm van uitsluiting zoals ik in de vorige alinea heb toegelicht.

Het is dan ook gemakkelijk om nationalisme en nativisme samen te voegen (Guia, 2016). In Guia's paper over nativisme legt ze uit dat het vaak gebeurt dat wetenschappers nativisme verwarren met etnisch nationalisme (Guia, 2016). Bij etnisch nationalisme wordt de nadruk gelegd op gemeenschappelijke afstamming en culturele gelijkheid. Guia wijst hierbij naar onder andere Mudde, die volgens haar precies deze fout maakt (Mudde, 2010). Maar niet alleen Mudde, ook andere wetenschappers begrijpen nativisme volgens Guia als zijnde etnisch nationalisme, etno-nationalisme of een andere term met dezelfde inhoud (Guia, 2016). Guia distantieert zichzelf van deze veronderstelling en legt uit dat etnisch nationalisme een correcte term is om variaties van nationalisme te begrijpen, maar niet een term die de grondslag van nativisme weet te vangen. Nativisme kan namelijk ook tot uiting komen in vormen die niet op basis zijn van etniciteit, hoewel dit wel vaak voorkomt (Guia, 2016) (Lippard, 2011).

De relatie tussen nationalisme en nativisme kan als volgt worden gezien. Nativisme is een soort specifieke uitwerking van nationalisme gebaseerd op de tegenwerking van een interne minderheid.

“Nativism is a particular construction of nationalism that does not focus so much on ‘external’ constraints, but rather on internal minorities created by immigration. For nativists, the challenge to their freedom and sovereignty is not emerging from another state, from an internal historical minority that demands self-determination, or from the irredentist claims of a neighboring state. Rather, the challenge to their freedom of sovereignty derives from the arrival and settlement in the country of particular groups of migrants deemed dangerous for the preservation of the essence of an already existing ‘nation’. Nativists are nationalists, but not all nationalists are nativists” (Guia, 2016, pp.10).

Het bovenstaande citaat van Guia legt de verhouding tussen nativisme en nationalisme volgens mij duidelijk uit. Nationalisme is belangrijk voor nativisme want het benadrukt het proces van verdediging van een nationale identiteit tegen dat wat gezien wordt als bedreigingen en het veroorzaakt een soort angst voor mensen buiten de natie (Hüber et al, 2008). Dit zorgt ervoor dat nativisme vaak duidelijker wordt in tijden van nationale crisis, waar dan door anti-immigratie groepen schuld wordt opgelegd aan immigranten die culturele, politieke of economische bedreigingen zouden vormen (Lippard, 2011).

populisme

Voor het laatste deel van dit hoofdstuk wil ik even terugkomen op de inleiding van het hoofdstuk. In de Verenigde Staten en Europa is, zoals in de inleiding beschreven, een opmars te zien van partijen die een anti-immigratie politiek voeren, waarvan in Nederland De Partij Voor de Vrijheid (PVV) en Het Forum voor Democratie (FVD) de meest noemenswaardige zijn (Kesic & Duyvendak, 2016). De stelling die zij in hun artikel verdedigen is dat nativisme beter functioneert om deze anti-immigratie tendens te onderzoeken dan een aantal andere concepten, waaronder populisme. In de academische literatuur wordt nativisme vaak in een context van populisme neergezet (Betz, 2017) (Mudde, 2010) (Mudde, 2012). Nativisme wordt weleens gezien als iets dat hoort bij populisme, maar dit is onjuist (Betz, 2017). Betz beschrijft nativisme eerder als een soort instrument dat ingezet kan worden voor de mobilisatie van populisme. Het kan ingezet worden om verschillende sociale groepen te bereiken en de populistten zetten zichzelf dan weg als zijnde de verdedigers van de collectieve identiteit (Betz, 2017). Hier merk ik ook (weer) de nauwe relatie tussen nationalisme en nativisme op, waar de nadruk wordt gelegd op de gemeenschappelijke culturele kenmerken (Barrington, 1997). Het is niet gek dat concepten als populisme, nationalisme en nativisme vaak in één adem genoemd worden want er zijn allerlei relaties op te merken. Desalniettemin zijn er ook veel verschillen, en het is belangrijk duidelijk

te hebben wanneer welke concepten het meest van toepassing zijn om tot preciezere verklaringen te komen (Lippard, 2011).

Populisme wordt over het algemeen gezien als een ideologie die veronderstelt dat de maatschappij onder te verdelen is in twee homogene en antagonistische groepen; Aan de ene kant bestaat er een corrupte, elitaire groep en aan de andere kant een pure, 'gewone' groep mensen (Guia, 2016). Populisme is niet een ideologie waaruit verschillende familie-partijen ontstaan zoals dat wel herkenbaar is bij o.a. liberalisme, socialisme en conservatisme (Sartori, 2005). Populisme is een specifieke strategie of een specifieke vorm van gedrag, maar niet een specifieke pragmatische agenda (Pelinka, 2013). Het wordt gezien als een methode van mobilisatie en niet een politieke ideologie of invalshoek. Populisme maakt onderscheid tussen twee groepen mensen, een groep 'gewone' mensen en een elite, maar stelt an sich geen criteria op voor welke mensen in welke groep vallen. Daarvoor is nativisme nodig, zo stelt Guia (Guia, 2016). Nativisme wordt wel eens veronderstelt als een ideologie die hoort bij rechts-populisme, maar dit is onjuist volgens Guia aangezien nativisme zoals ik uitgelegd heb een constructie van nationalisme is, die weliswaar vaak voorkomt in een populistische context, maar niet uitsluitend. Het is in mijn optiek belangrijk om niet te snel te generaliseren bij dit soort complexe onderwerpen. Nativisme komt in het overgrote deel van de gevallen voor bij populistische partijen, maar niet alle nativisme is populisme.

Betz (2017) noemt twee belangrijke punten waarop populisme en nativisme overeenkomen. Hij benoemt hierbij wel duidelijk dat het absoluut twee andere concepten zijn, maar dat het logisch is dat nativisme vaak in een populistische context wordt ingezet. In de eerste plaats noemt hij de homogene en organische visie op mensen en op de natie, waar zowel nativisme als populisme volgens hem over beschikken (Betz, 2017). Ten tweede is bij beiden concepten een tendens om terug te kijken en op een nostalgische wijze te willen herstellen of nieuw leven in te willen blazen van wat verloren is gegaan in het heden (Taggart, 2000).

Conclusie

Het visumbeleid en de vormgeving van dien is een complexe politieke uitvoerende taak met verstreckende gevolgen voor elk mens. In dit onderzoek is bestudeerd in hoeverre nativisme bevorderd wordt in het visumbeleid en of deze bevordering moreel verwerpelijk is.

Om te beginnen probeert dit onderzoek dus te achterhalen wat het concept nativisme daadwerkelijk inhoudt. Om dit te achterhalen is in de eerste plaats gekeken naar één van de meest bekende voorbeelden van een nativistische politieke beweging, namelijk de Know-nothing party in Amerika in de 19e eeuw. De eerste keer dat nativisme in de academische literatuur voortkomt is in een studie over precies deze politieke partij van Louis Dos Scisco (Dos Scisco, 1901). Door het onderzoek te beginnen met kijken naar deze politieke partij in Amerika destijds werd een eerste beeld gevormd van wat nativisme ongeveer impliceert en wat nativistische politiek is. Wat blijkt uit de studie van deze politieke beweging is met name dat nativisme een structurele en constante tegenwerking van een specifieke ‘non-native’ bevolkingsgroep inhoudt. Literatuur over nativisme vindt men met name in Amerika en gaat ook voor het grootste deel over Amerika. Er blijkt een verschil te zijn met Europa, dat zijn aard kent in de narratieven over oorsprong van Amerika en Europa. Waar Amerika is opgebouwd op basis van migratie heerst in Europa eerder een gevoel van bepaalde bevolkingsgroepen die al sinds jaar en dag in een plaats ‘behoren’, zo beweren zij. Zoals Guia beschreef is het dus niet zo dat in Europa minder nativisme is, integendeel, het is een mainstream politieke positie geworden (Guia, 2016). Over de precieze formulering en definitie van nativisme zijn wetenschappers het niet eens. Er bestaan binnen het anti-immigratie discours een aantal termen die overeenkomsten vertonen en soms door elkaar gebruikt worden en dit draagt bij aan een langdurige worsteling op het gebied van terminologie (Lippard, 2011). De meest gebruikte en geaccepteerde definitie, die ik onder meer om deze reden in het onderzoek heb aangehouden is die van Higham. Uit zijn definitie komt erg duidelijk de essentiële rol naar voren die is weggelegd voor het onderscheid tussen ‘native’ en ‘non-native’. Daarnaast blijkt de definitie van Guia bruikbaar die in haar definitie de restricties van immigratie opneemt (Guia, 2016). Een dergelijke definitie past goed bij een onderzoek naar de bevordering van nativisme in het visumbeleid.

De volgende ambitie van dit onderzoek is te achterhalen of nativisme inderdaad bevordert wordt in het visumbeleid. Om te beginnen is het dus van belang duidelijk te hebben hoe het visumbeleid geregeld is wereldwijd. Nationaliteit wordt historisch gezien in beginsel verkregen op basis van jus sanguinis en jus soli. In de recentere geschiedenis zien we ook jus pecuniae opkomen, een rechtsbeginsel waarbij nationaliteit wordt verkregen op basis van koop. Dit zien we terug in de manier van onderscheid maken tussen immigranten in het visumbeleid. Het is namelijk zo dat landen in principe zelf de vrijheid hebben om te bepalen welke nationaliteiten zij verplichten een visumaanvraag te doen en welke nationaliteiten dit niet hoeven te doen om een land te betreden. De redenen waarom een nationaliteit op de visum-plichtige lijst beland zijn vaak vaag en obscuur (Van Houtum & Van Uden, 2021). Er wordt binnen het visumbeleid onderscheid gemaakt tussen migranten op basis van verschillende factoren. Bepaalde migranten worden geweigerd omdat zij risicovol worden geacht op basis van economische of veiligheidsredenen, of omdat men vreest dat zij asiel aan zullen vragen. Mensen die wel zomaar het land mogen betreden zijn behalve de niet-visumplichtigen dus de rijken (middels het jus pecuniae), maar ook mensen waarvan verwacht wordt dat ze een positieve rol kunnen vervullen binnen het land. Opleidingsniveau wordt bijvoorbeeld steeds vaker gebruikt om te differentiëren tussen migranten (Tannock, 2011). Nativisme is terug te zien in het visumbeleid in deze poging om ‘negatieve’ invloeden te weren en ‘positieve’ invloeden wel toegang te verlenen. Op deze manier wordt de native bevolking als het ware beschermd.

Een tegenwerping zou kunnen zijn dat nativisme de tegenwerking is van een interne minderheidsgroep. Dat is een manier hoe je nativisme namelijk zou kunnen interpreteren. Intern impliceert dus binnen een staat, en visumbeleid is uiteraard juist een interstatelijke kwestie. Toch is het zinvol om nativisme te bestuderen met betrekking tot het visumbeleid. Het is namelijk zo dat de lijst met visumplichtige nationaliteiten in zeer grote mate overeenkomt met de lijst interne minderheden, wanneer we bijvoorbeeld kijken naar het Schengen-gebied. Het visumbeleid houdt wél een bevordering van nativisme in, en dit blijkt uit deze overeenkomst. Het visumbeleid stelt namelijk deze interne minderheden achter ten opzichte van de ‘native’ bevolking door visum restricties op te stellen voor immigranten of bezoekers vanuit het moederland. Dit vormt bovendien een grote economische achterstand voor de bewoners van deze landen die reisrestricties op worden gelegd. Joseph Carens gaat hier op door en beargumenteert dat het verschil in mobiliteit tussen welvarende landen en minder welvarende landen het welvaartsverschil in stand houdt. Bovendien legt hij uit hoe volgens hem discretionaire controle van de staat over migratie niet legitiem en onrechtvaardig is (Carens, 2013). Dit punt is een bevestiging van mijn stelling dat in het visumbeleid nativisme wordt bevorderd. Staten oefenen dwingende macht over mensen uit door hen met bewapende grensbewakers toegang tot landen te ontzeggen, en deze vorm van machtsuitoefening is onrechtvaardig. De mensen in dit internationale systeem van visumbeleid die er het slechtst uitkomen, zijn de mensen met nationaliteiten die tot interne minderheden behoren in welvarende landen. Dit is in overeenstemming met Guia haar formulering van nativisme, waarin restrictie van immigratie zit inbegrepen. Vanuit haar definitie is het visumbeleid een bevordering van nativisme. Ook vanuit de definitie van Higham is dit het geval, zij het in mindere mate. Op de vraag of nativisme bevordert wordt in het visumbeleid is mijn antwoord dus ja.

Deze scriptie probeert naast te onderzoeken wat nativisme inhoudt en of dit bevorderd wordt in het visumbeleid, ook om dit concept te duiden binnen het politieke debat waarin het zich bevindt. De afgelopen decennia is er een opmars te zien van politieke partijen met anti-immigratie sentimenten en dit geluid weerklinkt door Europa en de Verenigde Staten. Binnen dit anti-immigratie discours bestaat vaak verwarring en onduidelijkheid over terminologie. Om deze reden is in de scriptie nativisme vergeleken met racisme, nationalisme en populisme. Nativisme als concept is zeer geschikt om het anti-immigratie discours te onderzoeken. Het verschil tussen racisme en nativisme is vrij duidelijk wanneer de nauwe biologische definitie van racisme wordt gebruikt. Het verschil wordt echter minder duidelijk wanneer een vaker gebruikte, meer sociaal ingebedde definitie van racisme wordt gehanteerd. De nauwe verbondenheid tussen racisme en nativisme blijkt uit formuleringen van definities waarbij het enige verschil tussen de twee het verschil is tussen differentiëren op basis van ‘nativeness’ en op basis van kleur (Hüber et al, 2008). Een verdere uiting van de nauwe verbondenheid is ‘racial nativism’. Dit is een specifieke vorm van nativisme waarbij ‘native’ bedreigt zou worden door iets ‘non-native’ op basis van racistische gronden.

Ook nationalisme vertoont overeenkomsten en verschillen met nativisme. Essentieel voor nationalisme is een collectief dat gelooft in een recht op territoriale zelfbeschikking. Dit geeft gelijk een overeenkomende component met nativisme weer omdat bij nativisme sprake is van een groep die zich de oorspronkelijke bewoners van een gebied voelen. Wat interessant is, is dat bij nationalisme de mensen die behoren tot de natie bepalen wie er binnen de natie valt. Ofwel, de natie bepaalt welke mensen tot deze groep behoren die volgens hen het recht heeft op zelfbeschikking over het gebied in kwestie. Dit mensen toewijzen aan de natie gebeurt op een vergelijkbare manier als het mensen toewijzen tot de groep ‘native’ bevolking zoals we dat zien bij nativisme. Het is dan ook gemakkelijk om nativisme en nationalisme samen te voegen maar dit is incorrect. Nativisme is een specifieke uitwerking van nationalisme die zich baseert op de tegenwerking van een interne minderheid.

Ook populisme is een concept dat vaak in verband wordt gebracht met nativisme. Om specifiek te zijn wordt nativisme vaak in een context van populisme geplaatst. Er wordt weleens veronderstelt dat nativisme hoort bij populisme, maar dat klopt niet. Populisme is een ideologie die veronderstelt dat er

twee groepen mensen zijn binnen een maatschappij; een corrupte elite en een pure, gewone, groep. Om dit onderscheid tussen mensen te maken wordt vaak nativisme gebruikt. Nativisme kan echter ook voorkomen in andere, niet-populistische contexten.

Concluderend, nativisme is een ingewikkeld concept waarvoor veel definities bestaan. Het vertoont overeenkomsten en verbanden met verschillende andere concepten die bestudeerd worden met betrekking tot anti-immigratie sentiment. Essentieel is de tegenwerking van een interne minderheid ten opzichte van een groep die zich positioneert als de 'native' bevolking, zoals Higham dat al in 1955 beschreef. Deze tegenwerking is zoals we zien bij Guia gerelateerd aan het immigratiebeleid. Ik heb in deze scriptie beschreven wat nativisme is en hoe het werkt, dat nativisme wordt bevorderd in het visumbeleid, en hoe het zich verhoudt tot racisme, nationalisme en populisme. De hoofdvraag van deze scriptie luidt als volgt: *Hoe moreel rechtvaardig is de bevordering van nativisme in het Visumbeleid ?*

Zoals in de operationalisatie vermeld zal ik morele rechtvaardigheid beoordelen op basis van utilitaristische en deontologische ethiek. Nu staan deontologie en utilitarisme in het politiek debat regelmatig lijnrecht tegenover elkaar. Toch ben ik van mening dat vanuit beide gedachtegoeden over dit onderwerp tot hetzelfde resultaat komen en dit bekrachtigt mijn conclusie. Over beoordelingen van morele rechtvaardigheid wordt met regelmaat tot in den einde gediscussieerd en beargumenteerd. Ik zal proberen hier redelijk beknopt te zijn.

Ik zal beginnen met mijn deontologische oordeel gebaseerd op Rawls zijn theorie over rechtvaardigheid en mensenrechten. Rawls zijn theorie van rechtvaardigheid bouwt hij op vanuit een gedachte-experiment. Via dit experiment wordt vanachter wat Rawls noemt the veil of ignorance, gekomen tot principes van rechtvaardigheid die altijd in acht behoren te worden genomen. Hij gaat om te beginnen uit van een gesloten systeem en zijn principes zijn bedoeld voor de herverdeling van goederen binnen dit gesloten systeem (Rawls, 1999). Meerdere academici beargumenteren echter dat Rawls principes van rechtvaardigheid bruikbaar zijn in de internationale context en dat dit juist ook zou moeten en ik sluit me bij hen aan (Beitz, 1999) (Carens, 1987). Zij leggen uit dat de omstandigheden die Rawls namelijk beschrijft voor zijn principes van verdelende rechtvaardigheid erg overeenkomen met de omstandigheden zoals die zich voordoen op het internationale toneel. De eerste van Rawls zijn twee basisprincipes zoals beschreven in de operationalisatie gaat over een gelijk recht op vrijheden voor alle mensen. Vanachter de veil of ignorance, wanneer men dus niet zou weten in welk land men terecht komt in de daadwerkelijke samenleving, lijkt het mij dat mensen afstand zouden nemen van het visumbeleid zoals dat er nu uit ziet. Men weet immers niet of je wanneer de veil of ignorance wordt weggenomen bijvoorbeeld Afgaans of Syrisch bent en dus veel minder vrijheid van mobiliteit zou hebben dan anderen. Ik denk dus dat rationele mensen vanachter de veil of ignorance een ander systeem zouden kiezen dan de huidige vormgeving, omdat de verdeling van vrijheden nu te oneerlijk is en de mens risicovol is (Rawls, 1999).

Het tweede principe gaat over voorwaarden voor de verdeling van economische en sociale ongelijkheden (zie operationalisatie). Ook vanuit dit principe van rechtvaardigheid is het visumbeleid en de geconstateerde bevordering van nativisme niet te rechtvaardigen. Ongelijkheden mogen namelijk bestaan, maar enkel in het voordeel van degenen die het slechtst bedeeld zijn en in de vorm van posities die verkrijgbaar zijn voor iedereen. Zoals ik heb beschreven is het visumbeleid niet in het voordeel van de minst bedeelden, o.a doordat nativisme wordt bevorderd in het visumbeleid. Het zijn de nationaliteiten die interne minderheden in welvarende landen vormen, waarvan het land van herkomst vaak (relatief) minder welvarend is, die juist in het visumbeleid achtergesteld worden. Bovendien zijn de posities niet bereikbaar voor iedereen, want zoals in het tweede hoofdstuk uitgelegd wordt nationaliteit bepaald door de familie waarin je geboren wordt, het land waarop je geboren wordt, of kun je een nationaliteit kopen via het jus pecuniae. Mijn conclusie is dat de

bevordering van nativisme in het visumbeleid vanuit deontologisch Rawlsiaans perspectief niet moreel rechtvaardig is.

Vanuit het utilitaristisch perspectief kom ik tot dezelfde conclusie, en met mij meerdere andere wetenschappers en auteurs (Harris, 2002) (Barry, 1992) (Carens, 1987). Bij vrijwel alle formuleringen van utilitarisme, zo ook bij die van Mill zoals beschreven in de operationalisatie, staat centraal een maximalisering van welvaart, geluk of utiliteit. Hier wordt als het ware een calculus gemaakt, zo zijn het geluk van de ene persoon en de tegenspoed van de ander indien in dezelfde mate, tegen elkaar weg te strepen. In deze calculus behoort niet alleen de ‘native bevolking’, maar ook de non-native bevolking mee te worden genomen. Daarnaast dienen de mensen die zich buiten de staat bevinden mee te worden genomen. Dit staat logischerwijs haaks op de bevordering van nativisme in het visumbeleid die ik geconstateerd heb. Immers, ieders geluk telt evenveel vanuit het utilitarisme, dus ook dat van ‘non-natives’. Je zou kunnen stellen dat het geluk van de mensen die immigratie restricties willen vanwege nativistische overtuigingen opweegt tegen het ongenoegen van de tegengewerkte ‘non-native’ bevolking. Toch denk ik dat er als we een optelsom maken er veel meer mensen zijn die nadelen ervaren door het visumbeleid en de doorwerking van nativisme. Er zijn ontzettend veel arme en onderdrukte mensen op de wereld voor wie de mogelijkheid (nadruk op mogelijkheid want dit betekent uiteraard niet dat men ook echt verhuist zoals ik eerder al uitlegde) naar een kansrijker land te emigreren een grote hoeveelheid geluk zou genereren. Het lijkt mij zeer aannemelijk dat dit toch om aanzienlijk meer geluk gaat, dan dat van de ‘native’ bevolking die restricties prefereert. Bovendien houden veel formuleringen waaronder ook die van Mill rekening met een verschil in vormen van geluk. Zo wegen rationele of lange termijn verlangens zwaarder dan andere vormen van geluk. Dit onderscheid meegenomen in de calculus lijkt het mij al helemaal onwaarschijnlijk dat een utilitarist de huidige vormgeving van het visumbeleid en de bevordering van nativisme daarin als moreel rechtvaardig zou bestempelen of zou verkiezen boven eventuele alternatieven. Beide morele benaderingen die ik heb gehanteerd komen tot een zelfde antwoord op mijn hoofdvraag en dit bekrachtigt mijn resultaat; de bevordering van nativisme in het visumbeleid is niet moreel rechtvaardig. Deze conclusie vult een hiaat aan wetenschappelijke kennis zoals benoemd in de wetenschappelijke relevantie. Ik stel dus niet (of niet alleen) dat nativisme an sich moreel onwenselijk is, maar specifiek het visumbeleid en de geconstateerde bevordering van nativisme die daar bij hoort is niet moreel wenselijk. Dit is een nog niet eerder getrokken conclusie.

Discussie/Aanbevelingen

Ieder onderzoek heeft uiteraard diens tekortkomingen, zo ook deze. Ik zal in dit hoofdstuk kort door de tekortkomingen van mijn onderzoek heen gaan, discussiepunten bespreken en benoemen wat mogelijke vervolgonderzoeken kunnen zijn. Om te beginnen kan het punt gemaakt worden dat mijn dataverzameling te eenzijdig is geweest. De bronnen voor dit onderzoek zijn namelijk vrijwel in zijn geheel literair, op een aantal colleges en een toespraak na. Er zijn voor deze scriptie dus bijvoorbeeld geen interviews gedaan hoewel dat uiteraard wel mogelijk en wellicht nuttig kan zijn bij een kwalitatief onderzoek over het visumbeleid en nativisme. Een expert zou wellicht een invalshoek kunnen geven die ik in deze scriptie niet belicht heb.

Een ander punt van discussie in het onderzoek is de gebruikte benadering van morele rechtvaardigheid zoals geformuleerd door John Rawls. Rawls vermeldt in zijn boek *A theory of justice* namelijk expliciet dat zijn principes van verdelende rechtvaardigheid zoals verkregen via het gedachte-experiment alleen van toepassing zijn binnen een gesloten systeem, dat wil zeggen binnen een hypothetisch afgesloten staat. Ik heb zijn theorie dus gebruikt op een manier zoals Rawls dat niet bedoeld heeft door uit te wijden naar het internationale toneel en het debat over immigratie en visumbeleid.

Bij vraagstukken over moraliteit zijn er, zoals in de operationalisatie beschreven, in principe drie hoofdstromingen. Ik heb ervoor gekozen om in mijn conclusie twee van deze stromingen aan te halen om zo aan te tonen dat de bevordering van nativisme in het visumbeleid niet moreel rechtvaardig is. De deugdethische stroming heb ik bewust weggelaten om een aantal redenen die ik reeds benoemd heb in diezelfde operationalisatie. Toch zou het resultaat sterker kunnen zijn als ook deze ethische stroming mee was genomen. Bovendien is er literatuur die van mening is dat de deugdethiek wél goed toe te passen is in het politieke debat, in tegenstelling tot wat ik heb beschreven in deze scriptie.

Ik heb in dit onderzoek met betrekking tot het visumbeleid met name gekeken naar het beleid dat gevoerd wordt door de landen die het Schengen-verdrag hebben getekend, en hierover geoordeeld. Hierdoor is het onderzoek wellicht lastig te generaliseren. Deze keuze is gemaakt omdat de literatuur die over deze landen in verhouding zeer ruim beschikbaar is.

Een goede mogelijkheid voor een vervolgonderzoek zou een kwantitatieve benadering kunnen zijn. Zo zou het punt dat ik maakte over hoe in het visumbeleid van het Schengen-gebied de nationaliteiten die interne minderheden vormen in het Schengen-gebied restricties op worden gelegd, kwantitatief geanalyseerd kunnen worden. Dit biedt mogelijkheden tot bijvoorbeeld het maken van vergelijkingen tussen landen op basis van hoe nativistisch het visumbeleid van deze landen is. Wellicht zou een dergelijk onderzoek een interessante toevoeging vormen in het debat en aan kunnen sporen tot verandering, aangezien in dit onderzoek de conclusie al is getrokken dat bevordering van nativisme in het visumbeleid niet moreel rechtvaardig is.

Andere ideeën voor vervolgonderzoek zouden kunnen bestaan uit een verdere vergelijking tussen concepten en analyse-instrumenten die gebruikt kunnen worden om anti-immigratie sentiment te onderzoeken. Ik heb nu racisme, nationalisme en populisme vergeleken met nativisme, maar er zijn meer concepten met overeenkomstigheden met nativisme. Zo noemde mijn begeleider bijvoorbeeld al dat genderisme met nativisme vergelijken wellicht zeer interessant kan zijn. Kesic & Duyvendak benoemen in hun artikel ook xenofobie als een concept dat in verband gebracht wordt met nativisme en soms ook verward (Kesic & Duyvendak, 2019). Zoals eerder benoemd is er een worsteling op het gebied van terminologie in dit onderzoeksveld, en een dergelijk onderzoek dat concepten verder verduidelijkt en in de juiste context plaatst kan naar mijn mening erg nuttig zijn.

Reflectie

In het laatste stuk van deze scriptie kijk ik terug en reflecteer ik op het onderzoek- en schrijfproces van deze scriptie. Mijn keuze voor een onderwerp is waar ik het beginpunt van de scriptie zou duiden. Deze keuze is in overleg met begeleider Henk van Houtum gegaan. Ik werd bij hem ingedeeld omdat ik aan had gegeven bij de coördinator dat mijn interesse lag bij politieke geografie. Tegelijkertijd met de scriptie ben ik ook bezig geweest met een minor politieke filosofie ter voorbereiding op de pre-master Philosophy of Contemporary challenges die ik volgend jaar ga volgen. Mede door de vakken die ik voor deze minor volgde werd ik geïnspireerd om met een normatieve, ethische bril naar het visumbeleid te kijken. Begeleider Van Houtum adviseerde mij om dit te doen met als centraal concept nativisme en dit advies heb ik opgevolgd. Ik ben achteraf gezien blij met mijn onderwerpkeuze. Ik heb veel kennis vergaard over immigratiepolitiek en het visumbeleid, en daadwerkelijk zeer interessante stukken gelezen.

Met betrekking tot mijn tijdsindeling moet ik zeggen dat ik echt in moest komen. Voorafgaand aan het schrijven van de scriptie twijfelde ik of ik die dit jaar al zou schrijven. Voor de scriptie staat namelijk in principe de volledige vierde periode van een studiejaar, en ik had deze periode twee vakken van de minor staan. Bovendien wist ik op het moment dat de Bachelor thesis startte nog niet wat ik volgend jaar wilde doen met betrekking tot de studie. Daarom twijfelde ik of ik überhaupt wel klaar wilde zijn met mijn opleiding Geografie, Planologie en Milieu. Toch ben ik, op advies van begeleider Van Houtum net als de rest gewoon aan de slag gegaan. In deze periode liep ik ook tegen de pre-master waar ik me nu voor ingeschreven heb aan en daardoor vond ik meer motivatie om vaart achter mijn scriptie te zetten. Doordat er een aantal tussentijdse momenten waren waar we de voortgang opstuurden naar de begeleider had ik telkens een soort punt waar ik naartoe werkte. Dat heeft ook mee geholpen. Ik denk wel dat ik met name tegen het einde aanzienlijk meer uur in de scriptie heb gestoken dan aan het begin, maar wellicht dat dat logisch is.

Bibliografie

- Andriopoulou, A. (2020). *The 'Ius Pecuniae': The Prize of Citizenship*.
- Anbinder, T. (2006). *Nativism and prejudice against immigrants*. A companion to American immigration, 177-201.
- Barrington, L. (1997). "Nation" and "Nationalism": The Misuse of Key Concepts in Political Science. *PS: Political Science and Politics*, 30(4), 712-716. doi:10.2307/420397
- Barry, B. (1992). 'The Quest for Consistency: A Sceptical View'. In Barry B., Goodin R. (eds), *Free Movement*. London: Harvester Wheatsheaf, pp. 279–87.
- Bayor, R. H. (1993). *Historical Encounters: Intergroup Relations in a "Nation of Nations."* The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 530(1), 14–27
- Beitz, C. R. (1999). *Political theory and international relations*. Princeton University Press.
- Betz, H. G. (2017). *Nativism across time and space*. *Swiss Political Science Review*, 23(4), 335-353.
- Betz, H. G. (2019). *Facets of nativism: a heuristic exploration*. *Patterns of Prejudice*, 53(2), 111-135.
- Bladek, J. D. (1998). *America for Americans: the Southern Know Nothing Party and the politics of nativism, 1854-1856* (Doctoral dissertation).
- Blakey, M. L. (1999). *Scientific racism and the biological concept of race*. *Literature and Psychology*, 45(1/2), 29.
- Bloemraad, I., & Ueda, R. (2006). *A companion to American immigration*. Naturalization and nationality. 36-57.
- Bo, B. (1998). "The Use of Visa Requirements as a Regulatory Instrument for the Restriction of Migration" in G. Brochmann and T. Hammar, eds., *Regulation of Migration: International Experiences* (Oxford: Berg, 1998), pp.1–27.
- Bonilla-Silva, E. (1997). *Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation*. *American Sociological Review*, 62(3), 465-480. doi:10.2307/2657316
- Bosniak, L. (1994, April). *Immigration Crisis, "Nativism" and Legitimacy*. In Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law) (pp. 440-446). The American Society of International Law.
- Carens, J. (1987). *Aliens and Citizens: The Case for Open Borders*. *The Review of Politics*, 49(2), 251-273.
- Carens, J. (2013). *Ethics of Immigration*. Oxford University Press.
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Cornell University Press.

Grosfoguel, R. (2011). *Decolonizing post-colonial studies and paradigms of political-economy: Transmodernity, decolonial thinking and global coloniality*. *Transmodernity: Journal of Peripheral Cultural Production of the Luso-Hispanic World*. 1 (1), 1-38

Guia, A. (2016). *The concept of nativism and anti-immigrant sentiments in Europe*. Geraadpleegd op 3 mei 2012, van <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/43429>

Greven, T. (2016). *The rise of right-wing populism in Europe and the United States. A Comparative Perspective [La emergencia del populismo de derechas en Europa y Estados Unidos. Una perspectiva comparada]*. Friedrich Ebert Foundation, Washington DC Office, 1-8.

de Haas, H., Vezzoli, S., & Villares-Varela, M. (2019). *Opening the floodgates?: European migration under restrictive and liberal border regimes 1950-2010*.

Harris N. (2002) *Thinking the Unthinkable: The Immigration Myth Exposed*. London: I. B. Taurus.

Henley & Partners (2020,b). Henley Paspoort Index 2020. Geraadpleegd van: https://www.henleypassportindex.com/assets/2020/Q2/HENLEY_PASSPORT_INDEX_2020_Q2_INFO_GRAPHIC_GLOBAL_RANKING_200407.pdf

Higham, J. (2002). *Strangers in the land: Patterns of American nativism, 1860-1925*. Rutgers University Press

Higham, John. 1999. 'Instead of a Sequel, or How I Lost My Subject.' Pp. 383–9 in *The Handbook of International Migration: The American Experience*, edited by C. Hirschman, P. Kasinitz and J. DeWind. New York: Russell Sage Foundation

Holt, M. F. (1992). *Political Parties and American Political Development from the Age of Jackson to the Age of Lincoln*. Baton Rouge: Louisiana State University Press

van Houtum, H. J., & van Uden, A. (2021). *The Birth of the Paper Prison: The Global Inequality Trap of Visa Borders*. *Environment and Planning C. Politics and Space*.

Hospers, J. (1998). *A Libertarian Argument Against Opening Borders*. *Journal of Libertarian Studies* 13, No. 2. 153–165.

Huber, Lindsay, Corina Benavides Lopez, Maria Malagon, Veronica Velez and Daniel Solorzano. 2008. 'Getting Beyond the 'Symptom,' Acknowledging the 'Disease': Theorizing Racist Nativism'. *Contemporary Justice Review* 11: 39–51.

Ipperciel, D., & Woo, J. (2009). *Between freedom and belonging: Ignatieff and Berlin on nationalism*. *British Journal of Canadian Studies*, 22(2), 155.

Jacobson, R. D. (2008). *The new nativism: Proposition 187 and the debate over immigration*. U of Minnesota Press.

- Kešić, J., & Duyvendak, J. W. (2019). *The nation under threat: secularist, racial and populist nativism in the Netherlands*. *Patterns of prejudice*, 53(5), 441-463.
- Leeuwen van, B. (2021, April 7). *HPF 1 Rawls* (Lecture recording). <https://brightspace.ru.nl/d21/le/content/160856/viewContent/1128683/View>
- Linton, R., & Hallowell, A. I. (1943). *Nativistic movements*. *American anthropologist*, 45(2), 230-240.
- Lippard, C. D. (2011). *Racist nativism in the 21st century*. *Sociology Compass*, 5(7), 591-606.
- Lorde, A. (1992) "Age, race, class, and sex: Women redefining difference". In *Race, class, and gender: An anthology*, Edited by: Anderson, M. and Hill Collins, P. 495–502. Belmont, CA: Wadsworth.
- Marable, M. (1992). *Black America: Multicultural Democracy in the Age of Clarence Thomas, David Duke and the LA uprisings*. Open Media.
- Mau S, Guñzau F, Laube L, et al. (2015) *The global mobility divide: How Visa policies have evolved over time*. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 41(8): 1192–1213.
- Memmi, A. (1968). *Dominated man; notes toward a portrait*. Beacon Press.
- Miles, R. (2004). *Racism*. Routledge.
- Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. Geraadpleegd op 17 juni 2021, van: <https://www.utilitarianism.com/mill2.htm>.
- Mudde, C. (2010). *The populist radical right: A pathological normalcy*. *West European Politics*, 33(6), 1167-1186.
- Mudde, C. (2012). *The relationship between immigration and nativism in Europe and North America*. Washington press.
- Mulkern, J. R. (1990). *The Know-Nothing Party in Massachusetts: The Rise and Fall of a People's Movement*. Upne.
- M. V. V. en Justitie (2016). *Staatloosheid: Een Mondiaal Probleem*. Den Haag.
- Neumayer, E. (2006). *Unequal access to foreign spaces: how states use Visa restrictions to regulate mobility in a globalized world*. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31(1), 72-84.
- Pelinka, A. (2013). *Right-wing populism: Concept and typology*. *Right-wing populism in Europe: Politics and discourse*, 3-22.
- Peters, F. W. C. (2017). *Naturalisatie geeft potentiële kickstart voor de integratie van migranten*. Universiteit Maastricht.
- Rawls, J. (1999). *A Theory of Justice* (Rev. ed.). Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press

- Sartori, G. 2005. *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis*. Colchester: ECPR.
- Schrag, P. (2010). *Not fit for our society*. University of California Press.
- Smith, H. J. (2016). *Britishness as racist nativism: a case of the unnamed 'other'*. *Journal of Education for Teaching*, 42(3), 298-313.
- Taggart, P. (2000). *Populism*. Buckingham and Philadelphia: Open University Press.
- Tannock, S. (2011). *Points of prejudice: Education-based discrimination in Canada's immigration system*. *Antipode*, 43(4), 1330-1356.
- Taylor, S. (2000). *Progressive Nativism: The Know-Nothing Party in Massachusetts*. *Historical Journal of Massachusetts*, 28.
- Torpey, J., (1998), *Coming and Going: On the State Monopolization of the Legitimate "Means of Movement"*, *Sociological Theory*, Vol. 16, No.3 (Nov., 1998), pp. 239-259
- Verschuren, P., Doorewaard, H., & Mellion, M. (2010). *Designing a research project* (Vol. 2). The Hague: Eleven International Publishing.
- Walia, H. (2021). *Border and Rule: Global Migration, Capitalism, and the Rise of Racist Nationalism*. Haymarket Books.
- Wang, H. L. (2004). *Regulating transnational flows of people: an institutional analysis of passports and Visas as a regime of mobility*. *Identities: Global Studies in Culture and Power*, 11(3), 351-376.
- Wetgevingskalender overheid (z.d). *Wet vaststellingsprocedure staatloosheid*. Overheid.nl geraadpleegd op 22-04-2021, van:
<https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK005888>
- Wilders, G (2010), Toespraak in Berlijn, 2 Oktober 2010. Geraadpleegd van:
<https://pvv.nl/index.php/component/content/article/36-geert-wilders/3588-speech-geert-wilders-in-berlijn.html>
- Wissenburg, M. (2021, 12 april). *Ethics: The basics (Lecture Recording)*.
<https://brightspace.ru.nl/d21/le/content/160856/viewContent/1128683/View>
- Witteveen, D. (2017). *The rise of mainstream nationalism and xenophobia in Dutch politics*. *Journal of Labor and Society*, 20(3), 373-378.
- Wolff, S. (2009). *Ethnic minorities in Europe: the basic facts*. Centre for International Crisis Management and Conflict Resolution, 1-6.